

قرآن کریم

ویاں

پُخُونویاں آیتاں

Published by
NAZARAT ISHA'AT RABWAH PAKISTAN

Printed by
ZIA-UL-ISLAM PRESS RABWAH

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
نَحْمَدُهُ وَنُصَلِّي عَلَى رَسُولِهِ الْكَرِيمِ

کلمہ طیبہ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ نال پیار دے مجرم وچ گرفتاریاں
مقدمیاں، قینداں، سختیاں، ماراں، سزاواں تے قتل غارت نو بلالی رُوح نال
برداشت کرن والے احمدیاں دی طرفوں، عالمگیر جماعت احمدیہ دی سوسالہ
جوبلی دے مبارک موقعے اُتے، اک صاف سُتھری سوغات ۔

ترجمہ: جناب محمد یعقوب حسنا احمد (کھاریاں ضلع بھرات)

فہرست

صفحہ	عنوان	نمبر شمار
	پیش لفظ	۱
۱	اللہ تعالیٰ	۲
۶	فرشتے	۳
۹	قرآن مجید	۴
۱۲	انبیاء علیہم السلام	۵
۱۹	حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم	۶
۲۳	عبادتوں	۷
۲۵	روزہ	۸
۲۶	اللہ سے لہ وچ خرچ کرنا	۹
۲۹	حج	۱۰

صفحہ	عنوان	نمبر شمار
۳۱	اسلام دی تبلیغ	۱۱
۳۳	اخلاق	۱۲
۳۸	اقتصادی نظام دے بنیادی اصول	۱۳
۴۰	جہاد	۱۴
۴۲	مومنوں دیاں صفتاں	۱۵
۴۷	مردتے عورت دے مساوی حقوق	۱۶
۵۰	سوددی ممانعت	۱۷
۵۲	پیشگوئیاں	۱۸
۵۵	فطرت دا مطالعہ	۱۹
۵۸	مترآنی دعاواں	۲۰
۶۱	زبانی یاد کرن لئی قرآن کریم دیاں کچھ سورتاں	۲۱

پیش لفظ

قرآن مجید دی ہر آیت صاف تے سادے معنے رکھدی اے۔ قرآن مجید دے اعلیٰ مقصد دا اندازہ کجھ اہدے توں لگایا جا سکدا اے کہ کوئی مبتدی خواہ پہلی وار اُردا ترجمہ پڑھے، اُد کجھ نہ کجھ سمجھ ای جاندا اے۔ ایس توں ودھ کے اہ وے کہ ہر آیت قرآن مجید دے نرالے متعدد معنیاں والے مکمل نظام دا اک حصہ اے۔ جہڑا عام معنیاں دے مقابلے وچ زیادہ پوشیدہ معنیاں اُتے حاوی اے۔ اپناں متعدد معنیاں دی رُونال ہر آیت دا مضمون قرآن مجید دے تسلسل وچ پہلاں تے پچھوں اُون والیاں آیتاں تے سورتاں نال ایوں ای تعلق رکھدا اے، جیویں کوئی متعدد جہتاں والا مواصلاقی نظام ہوندا اے۔ اُتے بیان دی روشنی وچ ذیل دیاں دو گلاں صاف ہو گیاں نیں :-

- ۱۔ کوئی ترجمہ خواہ کتنا ای جامع تے مکمل ہووے، فیروی اہ قرآن مجید جہی متعدد معنیاں نال بھر پور کتاب دے معنے سمجھاؤن لئی کافی نہیں ہو سکدا۔ اہ دعویٰ ناممکن اے کہ کوئی وی ترجمہ قرآن مجید دا پیغام پہنچان لئی کافی اے۔ ایس لئی کہ قرآن مجید جہڑے پیغام اُتے مشتمل اے اُہدا پہنچانا آسان نہیں اے۔
- ۲۔ جیویں کہ اُتے بیان کیتا گیا اے اہ امر وی ناممکن اے کہ قرآن مجید وچ بیان کیتے گئے کسے مضمون دے بارے وچ کجھ آیتاں دا چناؤ کر لیا جائے تے اہ سمجھ لیا جائے کہ اہ انتخاب اوس مضمون دا مکمل تعارف کران لئی کافی اے۔ مثال دے طور اُتے قرآن مجید دیاں چندا جہی آیتاں دا چناؤ کر لیا جائے، جہڑیاں اُہدے اقتصادی نظام دی نمائندگی کردیاں نیں، تے سمجھ لیا جائے کہ اہ انتخاب کافی اے، پر اُتے بیان ہون والیاں گلاں دے سبب اہ وی ناممکن اے۔ ایس لئی کہ اگرچہ قرآن مجید دے اقتصادی نظام دا فلسفہ قرآن مجید دے اک بڑے حصے وچ پھیلا ہویا اے۔ پر سِدھے طور اُتے اُہدا اقتصادی نظام نال کوئی تعلق نہیں اے۔

حقیقت اہ وے کہ دنیاوی اکثریت جہڑی مختلف زبانان بولدی تے مختلف ثقافتی تے نسلی گروہاں نال تعلق رکھدی اے، پر اُجے اہ ایس اچوج تے نرالی کتاب دے مطالعے توں محروم اے، بد اہ نازک صورت

سائنس آؤندی اے تے اسیں ابنو اک المیہ سمجھنے آں۔ ایس لئی کر پچھلیاں چوداں صدیاں وچ قرآن مجید داصرئ
۶۵ زبانان وچ ای ترجمہ کیتا گیا اے، جدوں کہ اُہدے مقابلے تے بائبل سوسائٹی دی رپورٹ دے مطابق
بائبل دا ترجمہ ۱۸۰۸ زبانان وچ ہو چکیا اے۔

ایس صورت حال دے دیکھن توں بعد، ساری دُنیا اُتے پھیلی ہوئی۔ احمدیہ مسلم جماعت نے دُنیا دیاں پنجاہ
مشہور تے عالمگیر زبانان وچ قرآن مجید دے ترجمہ کرن دے اہم تے عظیم کم نوں شروع کر دتا اے۔ اُمید اے کہ
۱۹۸۹ء تک جہ جماعت دی بُنیاد اُتے اک صدی پوری ہو جائے گی، ۱۰۰ کم دی پورا کر لیا جائے گا۔ ایس توں
وودھ کے ۱۰ کم دی ہو رہیا اے کہ بہت ساریاں زبانان بولن والیاں لئی جُزوی طور اُتے قرآن مجید دیاں آیتاں دا
مضمون وار چناؤ کر کے اُنہاں دیاں زبانان دے ترجمے نال چھاپ دتا جائے۔ تا بنجے اُہ لوک چڑے اسلام دے
بارے وچ تھوڑا علم رکھدے نیں یاں کچھ وی نہیں رکھدے، اُنہاں نوں قرآن مجید نال متعارف کرایا جائے۔

ایس اُمید واراں، تے دُعا وی کرنے آں کہ ساڈی اہ کوشش علم دی بیاس بجھاؤن وچ کامیاب ہووے گی
تے اہ کوشش دلاں وچ اک نویں تمنا پیدا کرے گی، تاں جے قرآن مجید جہڑا آسمان دی اک وحی اے، تے
اپنے اندر مکمل ہدایت رکھدا اے، اُہدے وں لوک کچھے آؤن۔ آیتاں دے چناؤ ذیل دے مضموناں دے مطابق
کیتا گیا اے :-

۱) اللہ تعالیٰ دیاں صفتاں۔ (۲) فرشتے (۳) قرآن کریم (۴) انبیاء علیہم السلام (۵) آنحضرت دا مقام تے
سیرت (۶) عبادات نماز (۷) روزہ (۸) زکوٰۃ (۹) اللہ دے راہ وچ خرچ کرنا (۱۰) حج تے کعبہ (۱۱) تبلیغ
(۱۲) اخلاقیات (۱۳) اسلام دا اقتصادی نظام (۱۴) جہاد (۱۵) مومنناں دیاں صفتاں (۱۶) عورت تے مرد دے
برابر حقوق (۱۷) سود و احرام ہونا (۱۸) پیشگوئیاں (۱۹) سائنس دے بارے وچ (۲۰) دعاواں (۲۱) چھوٹیاں سورتاں۔
اللہ دے فضل تے کرم نال احمدیہ مسلم جماعت دے ذریعے ذیل دیاں زبانان وچ ترجمے مکمل ہو چکے نیں :-
۱) بنگالی (۲) دُنیش (۳) ڈچ (۴) انگریزی (۵) فائنٹی (۶) فیمین (۷) فرانسیسی (۸) جرمن (۹) گورکھی۔
(۱۰) ہوسا (۱۱) ہندی (۱۲) انڈونیشین (۱۳) اطالوی (۱۴) کیکیو (۱۵) لوگنڈا (۱۶) پرتگیزی (۱۷) روسی (۱۸)
سپینٹو (۱۹) سواحلی (۲۰) سویڈش (۲۱) اُردو (۲۲) یوروبا۔

اللہ دے فضل تے کرم نال ایس اہ اعلان کر دے ہوئے وی خوشی محسوس کرنیں آں کہ ہر ویہ (۲۰) زبانان
وچ کیتا ہو یا ترجمہ دی قریباً قریباً چھین لئی تیار اے، تے ایس شتابی اُنہاں زبانان وچ وی ترجمہ چھاپ رہے

آں جہاں دے نام ذیل وچ درج کیتے کئے نیں :-

(۱) الباقین (۲) آسامی (۳) آریا (۴) چینی (۵) گجراتی (۶) جاپانی (۷) کورین (۸) ملایالم (۹) ملائی (۱۰) مینڈلی (۱۱) مرہٹی (۱۲) نارویجین (۱۳) پشتو (۱۴) سندھی (۱۵) پولش (۱۶) سپینی (۱۷) سویڈش (۱۸) تامل (۱۹) تلگو (۲۰) ترکی (۲۱) ویت نامی (۲۲) کانری -

مختلف زبانان وچ قرآن مجید دے ترجمے حاصل کرن لئی ہر قسم دی فرمائش، پبلشر دے نام، یاں دنیا دے کسے وی ملک وچ - احمدیہ مسلم مشن دے نام بھیجی جائے۔ ایس گل تے دھیان سبے کر جہاں عنوانان دے تحت قرآن مجید دا متن پیش کیتا جا رہیا اے، اہ خود متن دا حصہ نہیں ہین۔ ایس لئی اُنہاں نو نمایاں طور تے دکھراو کھایا گیا اے۔ ایس نمونے دیاں آیتاں دا انتخاب خود حضرت مرزا طاہر احمد صاحب امام جماعت احمدیہ (مالکیہ) نے فرمایا اے۔

نظارتے اشاعتے ربوہ

اللہ تعالیٰ

سادے پیدا کرن والے دا اچّا تے سُچّا نام - اللہ - اے۔ عربی زبان وِچ اللہ دالفظ خُدا تعالیٰ دے سوا کسے ہو رذات یا شے لئی ورتیا نہیں جاندا۔ دوسریاں زباناں وِچ اللہ دی ذات لئی ورتے جان والے سبھ نام، یاں تے صفاتی نہیں، تے یاں تشریحی نہیں۔ اُہ نام، اکثر جمع دی صورت وِچ ورتے جاندے نیں۔ پر اللہ دالفظ کدی وی جمع دی صورت وِچ ورتیا نہیں جاندا۔ دوسریاں بولیاں وانگوں پنجابی بولی وِچ وی اللہ دا بدل ہو کوئی لفظ نہیں بلدا۔ ایس لئی ترجمے وِچ اصل نام اللہ ای ورتیا گیا اے۔

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان دتے، بار بار رحم کرن والا اے۔

ساری تعریف اللہ لئی اے جہڑا سبھ جہاناں دارب تے اے۔
نہایت مہربان دتے، بار بار رحم کرن والا اے۔
مالک اے فیصلے دے دن دا۔

صرف تیری ہی اسیں عبادت کرنے آں تے صرف تیرے
کولوں ہی اسیں مدد منگنے آں۔
توں ٹور سانو سیدھے راہ اُتے۔

راہ اُہناں دا جہناں تو، توں انعام دتا۔ نہ اُہناں دا
جہناں تے تیرا قہر پیا تے نہ اُہناں دا جہڑے
کرا ہے پے گئے۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ۝

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

مَلِكِ یَوْمِ الدِّیْنِ ۝

اِیَّاكَ تَخْبِئُوْنَ وَاِیَّاكَ نَسْتَعِیْنُ ۝

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیْمَ ۝

صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمْتَ عَلَیْهِمْ ۙ غَیْرِ

الْمَغضُوبِ عَلَیْهِمْ وَلَا الضَّالِّیْنَ ۝

جو کچھ اسماناں تے زمین وچ اے، وڈیائی بیان کردا اے اللہ دی، تے اہ طاقت والا، حکمت والا اے۔

اسماناں تے زمین دی بادشاہی صرف اُبدے لئی اے، اہ حیاتی بخشدا تے موت وارد کردا اے، تے اہ سمجھ چیزاں اُتے قدرت رکھن والا اے۔

اہ پہلا وی تے آخری وی، تے ظاہری تے پڑے وچ وی اے۔ تے اہ سب چیزاں دا خوب جانن والا اے۔

اُہو ای اے جتھے پیدا کیتا اسماناں تے زمین نو پچھے و قنن وچ فیرا بنے اپنے آپ نو عرش اُتے قائم کیتا

اُہ جاندا اے، جو کچھ زمین وچ داخل ہندا اے، تے جو کچھ اُبدے وچوں نکلا اے، تے جو کچھ آسمان توں اتردا تے جو کچھ اُبدے (ول) چڑھدا اے، تے اہ تہاڈے نال ہندا اے جتھے دی تسلیں ہوو، تے اللہ اہ سب کچھ ویکھدا اے، جو تسلیں کردے او۔

اسماناں تے زمین دی بادشاہی صرف اُبدے لئی اے، تے اللہ دے سامنے ای سمجھ معاملے پیش کیتے جانداں نین۔

اُہ داخل کردا اے رات نو دن وچ بدلن لئی، تے داخل کردا اے دن نو رات وچ بدلن لئی۔ تے اہ خوب جاندا اے، جو کچھ دلاں وچ اے۔

ایمان لیاؤ اللہ تے اُبدے رسول اُتے، تے خرچ کرو اللہ دے راہ وچ، اُبدے وچوں، جسدا تہاؤ اوس نے وارث بنایا اے، تے جہڑے تہاڈے وچوں ایمان لیاے تے اُہناں خرچ کیتا، اُہناں لئی بڑا اجر اے۔

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَ الَاَرْضِ وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِیْمُ ۝

لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَ الَاَرْضِ وَ یُحِیْ وَ یُمِیْتُ ۚ وَ هُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ۝

هُوَ الْاَوَّلُ وَ الْاٰخِرُ وَ الظَّاهِرُ وَ الْبَاطِنُ ۚ وَ هُوَ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ ۝

هُوَ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَ الَاَرْضَ فِی سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اَسْتَوٰی عَلٰی الْعَرْشِ ۚ یَعْلَمُ مَا یَلِیْجُ فِی الَاَرْضِ وَ مَا یَخْرُجُ مِنْهَا وَ مَا یَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَ مَا یَخْرُجُ فِیْهَا ۚ وَ هُوَ مَعَكُمْ اَیْنَ مَا كُنْتُمْ ۚ وَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِیْرٌ ۝

لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَ الَاَرْضِ ۚ وَ اِلٰی اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ۝

یُوَلِّجُ الْاَیْلَ فِی النَّهَارِ وَ یُوَلِّجُ النَّهَارَ فِی الْاَیْلِ ۚ وَ هُوَ عَلِیْمٌ بِذٰلِ الصُّدُوْرِ ۝

اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَ رَسُوْلِهِ وَ اَنْفِقُوْا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِیْنَ فِیْهِ ۚ فَالَّذِیْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ وَ اَنْفَقُوْا لَهُمْ اَجْرٌ كَبِیْرٌ ۝

جو کچھ اسمان سے جو کچھ زمین و پرج اسے و ذیابئی بیان کر دے
اللہ دی۔ اُبدے لئی بادشاہی تے اُبدے لئی تعریف اے ،
تے اُد سبھ چیزاں اُتے قدرت رکھن والا اے۔

اُبو امی اے جتھے تہا نوں پیدا کیتا، فیروٹی تہا ڈے و پوچوں
کافرتے کوئی تہا ڈے و پوچوں موسن نیس۔ تے اللہ اُد سبھ کچھ
ویکھدا، جو تئیں کردے او۔

اُبنے پیدا کیتا اسمان تے زمین نو پُرسج دی بُنیاد، اُتے، تے
اُبنے عطا کیتی تہا نو شکل صورت تے اُبنے خوب بنائیاں تہا ڈیاں
صورتاں، تے آخر اُبدے ول ای مڑ جانا اے۔

اُہ جاندا اے، جو کچھ اسمان تے زمین و پرج اے، تے اُہ
جاندا اے جو کچھ تئیں چھپا پاندے او تے جو کچھ تئیں ظاہر
کردے او۔ تے اللہ خوب جاندا اے، جو کچھ دلاں و پرج لے۔

بے شک اللہ ای دنیاں تے (کھجور دیاں، گُلکھاں واپارن والا
اے۔ اُہ کدھدا اے زندہ نو مُردے و پوچوں تے کدھن والا اے
مُردے نو زندہ و پوچوں۔ اہ بے (تہا ڈا) اللہ فیہ کتھوں تئیں
اُبدے و توں موڑے جاندا اے اوہ

اُہ ظاہر کرن والا اے صبح دا، تے اُبنے رات بنائی ارام
کرن لئی تے سورج تے چن بناٹے نیس وقت دی گنتی لئی۔ اہ
اندازہ اے غالب (تے) خوب جانن والے دا۔ تے اُہو
ای اے جتھے بناٹے تہا ڈے لئی تارے، تاں تئیں راہ
معلوم کرو اہناں نال دھرتی تے سمندر دے بہنیریاں و پرج۔
بیشک اساں کھول کے بیان کیتیاں نیس نشانیاں، اُہناں
لوکاں لئی جہڑے علم رکھدے نیس۔

بَسْتِيَعِ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيْرٌ

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَ مِنْكُمْ
مُؤْمِنٌ. وَ اللّٰهُ يَمَّا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَ
صَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوْرَكُمْ. وَ اِلَيْهِ
الْمَصِيْرُ

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ يَعْلَمُ مَا
تُسِرُّوْنَ وَ مَا تُعْلِنُوْنَ. وَ اللّٰهُ عَلِيْمٌ
بِذَاتِ السُّرُوْرِ

التغابن: ۲-۵

اِنَّ اللّٰهَ فٰلِقُ الْحَبِّ وَ النَّوَى. يُخْرِجُ
الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ الْمَخْرُجَ مِنَ الْمَيِّتِ مِنَ
الْحَيِّ. ذٰلِكُمْ اِلٰهُ فَاَتَىٰ تَوْفٰكُوْنَ

فَالِقِ الْاَضْبٰجِ. وَ جَعَلَ الْبَيْلَ سَكَنًا وَ
الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ حُسْبٰنًا. ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ
الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ

وَ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الشُّجُوْرَ
لِتَهْتَدُوْا بِهَا فِى ظُلُمٰتِ الْبَيْرِ وَ
الْبَحْرِ. قَدْ فَضَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوِيْرٍ
يَعْلَمُوْنَ

تے اُہوای اے جتنے پیدا کیتا تھا لو اک اصل وچوں،
فیر تہاڑا اک گھراے تے اک ٹھکانا اے۔ بیشک اسان
کھول کے بیان کیتیاں نیں نشانیاں، اُہناں لوکاں لئی
جہڑے سمجھ رکھدے نیں۔

تے اُہوای اے جتنے بدل وچوں پانی اتاریا۔ فیر اسان
اُہدے نال ہر چیز دی انگوری پیدا کیتی، فیر اسان اُہدے
وچوں ہری ہری فصل پیدا کیتی، ایس کدھن آں اُہدے
وچوں تہ بہ تہ دانے، تے کھجور یعنی اُہدے کجھے وچوں جھکے
ہوئے کجھے، تے انگوراں دے باغ تے زیتون تے انار
(پیدا کرنے آں)، اگوجھے تے دکھرے دکھرے۔ غور کرو!
اُہدے پھل اُتے۔ بیشک اُہدے وچ نشانیاں نیں اُہناں
لوکاں لئی جہڑے ایمان لیاؤندے نیں۔

تے اُہناں اللہ دے شریک بناؤئے جن، حالانکہ اُہنے
اُہناں نو پیدا کیتا اے، تے اُہناں بغیر کسے علم دے جھوٹ
موٹھ اُہدے پترتے دھیان بنائیاں۔ اُہ پاک اے
تے جو کجھ اُہ کندے نیں، اُہدے کولوں اُہ بہت اُچالے۔

اللہ اُہ ذات اے، کوئی عبادت دے لائق نہیں، مگر اُہ
امی، کامل حیاتی والا دتے، بغیر کسے سہارے دے قائم
رہن والا اے (تے سب نو) قائم رکھن والا اے۔ نہ اُہنو
ہنگلاٹ آوندا اے تے نہ نیندر۔ اُہدی ای ملکیت اے
جو کجھ اسماناں وچ تے جو کجھ زمین وچ اے۔ کون اے
جہڑا سفارش کرے اُہدے حضور بغیر اُہدے اذن توں۔
اُہ جاندا اے جو کجھ اُہناں دے اگے، تے جو کجھ اُہناں

وَ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ
وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ
فَضَّلْنَا الْآبِتَ لِقَوْمِهِ يَفْقَهُونَ ۝

وَ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا
مِنْهُ خَضِرًا نُخْرَجُ مِنْهُ حَبًّا مَاتَرَ كَبَابًا
وَ مِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْحِهَا قَنَوَانٌ دَانِيَةٌ
وَ جَعَلْنَا مِنَ الْأَعْنَابِ زَيْتُونَ وَ
الرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَ غَيْرَ مُتَشَابِهٍ
أَنْظِرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَ بَنِيهِ
إِن رَفِيَ ذَلِكَ لَكُم لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝

وَ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَ خَلَقَهُمْ
وَ خَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَ بَنَاتٍ بِغَيْرِ
عِلْمٍ سُبْحٰنَهُ وَ تَعَالَى عَمَّا يُصِفُونَ ۝

الانعام: ۹۶-۱۰۰

أَلَيْسَ لِلَّهِ الْإِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَ لَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي
السَّمٰوٰتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي
يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ
مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ وَ لَا
يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا
شَاءَ وَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوٰتِ وَ
الْأَرْضَ وَ لَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَ هُوَ

دے پیچھے سے۔ تے اُہدی مرضی توں بغیر اُبدے علم وچوں
اُہ کچھ وی پانہیں سکدے۔ اُہدا علم آسماناں تے زمین
اُتے حاوی اے، تے نہیں تھکاندی اُبنواں دواں
دی سانجھ سنبھال، تے اُہ اُچی شان والا، بزرگی والا اے۔

اللہ اُہ ای اے، کوئی عبادت دے لائق نہیں، مگر اُہ،
غیب تے حاضر داجان والا۔ اُہ ای نہایت ہریان (تے)
بار بار رحم کرن والا اے۔

اللہ اُہ ای اے، کوئی عبادت دے لائق نہیں مگر اُہ (اُہ)،
بادشاہ اے۔ ہر عیب توں پاک اے (تے سلامتی دین والا
اے، امن دین والا اے، نگہبان اے، غالب اے، اُتے
دلاں نو جوڑا اے (تے)، وڈی شان والا۔ اللہ پاک اے (تے)
اُہاں چیزیں توں اُپا اے جہناں نو اُبدے اُہ شریک بناؤندے
نہیں۔

اللہ اُہ اے جہڑا پیدا کرن والا، (ہر چیز نو بغیر نمونے توں)
بناؤن والا تے شکل صورت دین والا اے۔ سارے سوہنے
نام (چنگے وصف) اُہدے لئی نہیں، جو کچھ آسماناں تے زمین
وچ اے، اُہدی وڈیائی بیان کردا اے۔ اُہ غالب (تے حکمت
والا اے۔

الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ۝

البقرة: ۲۵۶

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ - عَلِيمُ
الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ - هُوَ الرَّحْمَنُ
الرَّحِيمُ ۝

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ - أَلَمَلِكُ
الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُحَيِّمُ
الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ - سُبْحَانَ اللَّهِ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ۝

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ
الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ه يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ - وَ هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ۝

الحشر: ۲۳-۲۵

فرشتے

فرشتے لئی عربی لفظ - ملک - اے - اہلے لفظی معنی پیغمبریاں نمائندہ
نیں - ایتھوں ای فرشتیاں دے پیدا کرن دا مقصد کھل جاندا اے ، فرشتے
اللہ تعالیٰ دے پیغام لیاؤندے نیں ، تے اہدی مرضی دُنیا اُتے نافذ کر دے نیں -
فرشتے اوس بند و بست دا اک حصہ نیں ، جہڑا اللہ تعالیٰ نے جسمانی تے رُوحانی
دُنیا وال وِچ اپنی مرضی دے جاری کرن لئی اختیار فرمایا اے -

رُوحانی دُنیا وِچ فرشتیاں دا اثر براہِ راست ہوندا اے ، تے کسے درمیانی
واسطے دے بغیر ای کم کر دے اے - ایس لئی فرشتیاں اُتے ایمان نہ رکھنا گویا اوس
کھڑکی نو اپنے ہتھیں بند کرنا اے ، جہدے وِچوں لنگھ کے اللہ دا نور انسان
تیکر پُچھا اے -

سبھ تعریف اللہ لئی اے ، جہڑا پیدا کرن والا اے اسماناں
تے زمین دا ، جہڑا فرشتیاں نو پیغمبر مقرر کرن والا اے ، ایس
حال وِچ کہ اہ دو دُو ، تن تن تے چار چار پرپوں (طاقاں)
والے نیں - اہ اپنی خلقت (پیدائش) وِچ جتنا چاہے وادھا
کردا اے - بیشک اللہ سبھ چیزاں اُتے قدرت رکھن والا اے -

الْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ
جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةَ رُسُلًا اُولٰٓئِیْ اَجْنَحَہٗ
مَشٰہِیْ وَ ثُلُثَ وَرُبَعًا یٰزِیْدُ فِی الْخَلْقِ
مَا یَشَآءُ ۙ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ
قَدِیْرٌ ۝

ناظر: ۳

توں اکھ! جہڑا شخص جبرائیل دا دشمن اے ؟ ایس لئی کہ اُہنے
آنا ریا تیرے دل اُتے (اللہ دا کلام) اللہ دے حکم نال ، ایس
طرح کہ اہ سچ ثابت کرن والا اے اوس (کلام) نو، جہڑا اہدے

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِیْلِ فَإِنَّہٗ نَزَّلَہٗ
عَلٰی قَلْبِکَ بِاِذْنِ اللّٰهِ مُصَدِّقًا لِّمَا بَیْنَ
یَدَیْہِ وَ هُدًی وَ بَشْرًا لِّلْمُؤْمِنِیْنَ ۝

توں پہلاں موجودی، تے اہدایت تے خوشخبری اے مومنوں
لئی۔

جہڑا شخص دشمن اے اللہ تے اہدے فرشتیاں تے اہدے
رسولاں دا تے جبرائیل تے میکائیل دا؛ بیشک اللہ دشمن
اے اینہاں کافراں دا۔

نیکی اے نہیں کہ تئیں چڑھدے تے ہندے ول اپنے منہ
پھیر لوو۔ بلکہ کامل نیک اہ اے جنہے اللہ نو مینا تے آخرت
دے دن نو تے فرشتیاں تے کتاباں نو تے نبیاں نو، تے
خرچ کیتا اپنا مال اللہ دی محبت (دی وجہ، نال، رشتے
داراں تے بیماں تے ضرور تمنداں تے مسافر تے سوالیاں
لئی تے قیدیاں دے ازاد کران لئی، تے نماز قائم کیتی تے زکوٰۃ
دی، تے اہ جہڑے نہجان والے نہیں اپنے وعدے بعد اہ وعدہ
کردے نہیں، تے اہ ثابت قدم رہن والے نہیں جھکھ منگ
تے پھرتے جنگ دی حالت وچ، تے اہ ای اہ لوک
نیں، جہڑاں سچائی نو ثابت کیتا، تے اہ ای اہ لوک نہیں
جہڑے اللہ کوں ڈرن والے نہیں۔

ایمان لیا یا (سادا اہ)، رسول۔ اہدے اُتے، جو کجھ اتاریا گیا
اہدے ول اہدے رب و توں تے سمجھ مومن وی ایسے طور
ایمان لیا تے سجدہ ایمان لیا تے اللہ اُتے تے اہدے
فرشتیاں (اُتے) تے اہدیاں کتاباں (اُتے) تے اہدے
رسولاں اُتے۔

اللہ چندا اے اپنے پیغمبر فرشتیاں وچوں تے انساناں وچوں۔
بیشک اللہ خوب سنن والا دتے، خوب دیکھن والا اے۔

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ
وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ
لِّلْكَافِرِينَ ○

البقرة: ۹۸-۹۹

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ
الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ
آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَآلَمَلِكِ
وَالتَّيْبِ وَالنَّبِيِّينَ وَأَتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ
ذَوَى الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينِ وَابْنَ
السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ
وَآتَى الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَ
الْمُؤْتُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَ
الصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَ
حِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ○

البقرة: ۱۷۸

أَمَّنَ الرَّسُولَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ
رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّ آمَنَ بِاللَّهِ وَ
مَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ○

البقرة: ۲۸۲

اللَّهُ يَضْطَرُّنَا مِنَ الْمَلَائِكَةِ سَلَاةً وَمَنْ
التَّائِبِينَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَعِيدٌ ○

الحج: ۷۶

اُو لو کو! جہڑے ایمان لیائے او، ایمان لیاؤ (دپتے دل نال)،
اللہ اُتے تے اُہدے رسول اُتے تے اُوس کتاب اُتے جہڑی
تاری اے اُہنے اپنے ایس رسول اُتے تے اُوس کتاب
اُتے جہڑی اُہنے ایس توں پہلاں تاری سی، جو کوئی انکار
کردا اے اللہ داتے اُہدے فرشتیاں داتے اُہدیاں کتاباں
تے اُہدے رسولان داتے آخری دن دا، سو اُہ بے شک
دُور دی گراہی وچ پیا اے۔

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَ
رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَيَّ
رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِن
قَبْلُ، وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَ
كُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ
ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ○

النساء: ۱۳۷

قرآن کریم

قرآن - اہ نام اسے، جہڑا خود اللہ تعالیٰ نے اسلام دے پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم اُتے نازل ہون والی، اوس کتاب نو عطا کیتا اسے، جہڑی انسانی نسل لئی آخری شریعت اُتے مشتمل اسے۔ قرآن دے لفظی معنی اہ نیں کہ اہ کتاب، جہڑی خاص طور اُتے پڑھن لئی اتاری گئی ہووے، تے حقیقت وچ قرآن ای اہ کتاب اسے، جہڑی دُنیا وچ سبھ تھیں ودھ کے پڑھی جاندی اسے۔

قرآن دے لفظ وچ اہ مفہوم وی شامل اسے کہ اک اہی کتاب یاں پیغام جنھو سبھ لوکاں تیکر پہنچانا ضروری ہووے۔ الہامی کتاباں وچوں قرآن کریم ای اک اہی کتاب اسے، جہدا شائع کرنا تے پھیلانا کے زمانے تے جگہ ناں خاص نہیں کیتا گیا۔ دوجیاں سبھ کتاباں خاص وقتاں تے خاص قوماں لئی اتاریاں گیاں سن، جدوں کہ قرآن کریم نو سبھ زمانیاں تے دُنیا دے سبھ انساناں لئی ہدایت قرار دتا گیا اسے۔

میں اللہ، سبھ توں ودھ کے جانن والا ہاں۔
ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ۝

اہ اک مکمل کتاب اسے، اہدے وچ کوئی شک نہیں
اہ ہدایت اسے پرہیزگاراں لئی۔

البقرة: ۲-۳

بے شک اہ قرآن اسے بڑی بزرگی والا اسے، (تے)
اک چھٹی ہوئی کتاب وچ اسے۔

لَئِن كَفَرْنَا لَنَعْلَمَنَّ
فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ۝

الواقعة: ۷۸-۷۹

ایس وچ سدا قائم رہن والے احکام نیں۔

فِيهَا كُتِبَ قِتْمَةٌ ۝

البیتہ : ۴

اللہ نے سبھ توں چنگا پیغام اتاریا اے اک کتاب دی صورت وچ، جہدیاں آیتاں اک دوجی نال میل جول رکھدیاں نیں تے مضمون دے لحاظ نال نہایت اعلیٰ نیں، ذہناں دے پڑھن نال، اہ لوک، جہڑے اپنے رب کولوں ڈردے نیں تھر تھر کبدے نیں، فیر نرم ہو جان دے نیں اہناں دے چہڑے تے دل۔ یعنی اہ اللہ دل جھک کے اہدی یاد وچ لگ جان دے نیں۔ اہ اللہ دی ہدایت اے، اہدے نال جہتو چا ہندا اے ہدایت کردا اے تے جہتو اللہ کرا ہے پادیندا اے اہنو ہور کوئی ہدایت دین والا نہیں۔

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيًّا ۖ تَشْتَعِرُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ۖ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ۝

الزمر : ۲۴

خَمَثٌ ۝

قسم اے ایس کتاب دی، جہڑی کھول کے بیان کردی اے (ہر گل نو)

وَإِلِكْتِيبِ الْمُؤْمِنِينَ ۝

بے شک اساں ایس نو اک قرآن دی صورت، صاف تے فصیح زبان وچ تیار کیتا (بنایا)، اے، تانجے تئیں سمجھ سکو۔

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۝

تے بے شک اہ ساڈے کول محفوظ اے اہم الکتاب (کتاب دے اصل)، وچ تے ساڈے نزدیک البتہ اہ (قرآن) اچھی شان والا، حکمت والا ہے۔

وَأَنَّهُ فِي آيَاتِ الْكِتَابِ لَدُنَّا عِلْمٌ خَكِيمٌ ۝

الزخمت : ۵-۲

بے شک اساں پیش کیتی امانت (شرعیّت)، اسماناں تے زمین تے پہاڑاں دے سائے، سو اہناں اہنو

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا

وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ
كَانَ ظَلُومًا جَاهِلُونَ

11.

چکن توں انکار کیتاتے اہ اُبد سے کولوں ڈر گئے۔ پر
انسان نے اُہسو چمک لیا (قبول کر لیا)، بے شک اہ اپنے
اُتے بہت ظلم کرن والا رتے، ہر طرح دے انجام
توں بے فکر ہو گیا اے۔

تا بنجے اللہ عذاب دیوے منافق مرداں تے منافق
عورتاں توتے مُشرک مرداں تے مُشرک عورتاں توتے
اللہ رحمت دی نظر کرے مومن مرداں تے مومن عورتاں
اُتے۔ تے اللہ بہت بخشہ نھارتے بار بار رحم کرن والا
اے۔

لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ
غَفُورًا رَحِيمًا

الاحزاب: ۷۳-۷۴

توں اکھ اگر انسان تے جن سارے کھٹے ہو جان ایس
قرآن دانمونہ پیش کرن لئی تے اہ، اُہدا نمونہ پیش نہیں
کر سکن دے تے بھادیں اہ اک دُوبے دے مددگار
بن جان۔

قُلْ لَّيْسَ اجْتَمَعَتِ الْإِلَاحُ وَالْإِنُّ
عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذِهِ الْقُرْآنِ لَا
يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَكَانَ بَعْضُهُمْ
بِبَعْضٍ ظَهِيرًا

تے بے شک اساں انسان لئی مختلف رنگاں وچ سبھ
قسم دیاں مثالوں بیان کردتا اے۔ فیروہ بہت لوکان
نے کفر کرن دے علاوہ ہر گل نو رڈ کردتا اے۔

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذِهِ الْقُرْآنِ
مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ۚ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا
كُفُورًا

بنی اسرائیل: ۸۹-۹۰

اگر ایس اُتار دے ایس قرآن توں کسے پہاڑ اُتے تے
ضرورتوں ویکھ لیندوں کہ اہ (پہاڑ، ادب نال جھکدا ہو یا
اللہ دے ڈرنال، ٹکڑے ٹکڑے ہو جاندا۔ تے اہ مثالوں
ایس انساناں لئی بیان کرنیں آں تا بنجے اہ غور نہ کرن۔

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذِهِ الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ
خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ۗ وَ
تِلْكَ الْأَمْثَالُ لِنَضُرَّ بِهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَفَكَّرُونَ

الحشر: ۲۲

فیراہ شخص جہڑا قائم اے اپنے رب و توں روشن دلیل
اُتے تے د اُہدے سچ نو پرکھن لئی، اُہدے پچھوں اک گواہ
اُٹے گا، اُہدے رب و توں، تے اُہدے توں پہلاں موسیٰ

أَمَّنْ كَانَ عَلَىٰ يَمِينِهِ مِن رَّبِّهِ وَيَجْلُوهُ
شَاهِدًا مِّنْهُ ۚ وَمِنْ قَبْلِهِ كَتَبَ مُوسَىٰ
إِمَامًا وَرَحْمَةً ۗ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۗ

دی کتاب امام تے رحمت بن کے آبجی اے (ابجھا شخص
 جھوٹھا ہو سکدا اے، اہ لوگ جہڑے (اہناں گلاں
 تے غور کر دے نیں، اُہدے اُتے ایمان لیاؤندے
 نیں، سو اُہناں دے وعدے دی جگہ آگ اے۔ سو
 توں اُہدے وچ شک نہ کر، بے شک اہ تیرے رب
 ولوں اک سچائی اے۔ پر بیٹے لوک اُہدے اُتے ایمان
 نہیں لیاؤندے۔

تے اہ اک شان دار کتاب اے، اساں اہنو برکتاں
 دا خزانہ بنا کے اتاریا اے۔ اہ اپنے توں پہلاں اُترن
 والے کلام نوں پورا کرن والی لے، تانجے توں اُہدے
 نال بستیاں دی ماں (مکتہ معظمہ) تے اُہناں (آبادیاں)،
 نو جہڑیاں اُہدے آلے دوالے نیں ڈراؤں۔

اج دے دن میں تہاڈے لئی تہاڈا دین مکمل کر دتا
 اے۔ تے تہاڈے اُتے اپنی نعمت مکمل کر دتی اے،
 تے اسلام نو تہاڈے لئی بطور دین دے پسند کر لیا اے۔

تے اہ کتاب (قرآن) جنھوں اساں اتاریا اے،
 بابرکت اے، سو تئیں اہدی پیروی کرو تا تانجے تہاڈے
 اُتے رحم کیتا جاوے۔

تے اسیں قرآن وچوں اہ تعلیم اتارنے آں، جہڑی
 مومنن لئی شفا تے رحمت اے۔ تے اہ ظالماں نو
 نہیں ودھاندی مگر گھائے وچ (ای)

وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ
 مَوْعِدُهُ ۗ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ ۗ
 إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ ۗ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
 لَا يُوْمِنُونَ ۝

ہود: ۱۸

وَلِهَذَا كَتَبَ أَنْزَلْنَاهُ مَبْرُكًا مُّصَدِّقًا
 الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَ لِيُنذِرَ أُمَّ
 الْقُرَيْ ۗ وَمَنْ حَوْلَهَا ۗ

الانعام: ۹۳

آلْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ ۗ
 وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي ۗ وَرَضِيتُ
 لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ۗ

المايدة: ۴

وَ هَذَا كِتَابُنَا أَنْزَلْنَاهُ مَبْرُكًا
 فَاتَّبِعُوهُ ۗ وَ اتَّقُوا عِلْمَكُمْ تَزَحْمُونَ ۝

الانعام: ۱۵۶

وَ نَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَ
 رَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۗ وَ لَا يَزِيدُ
 الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ۝

بنی اسرائیل: ۸۳

انبیاءِ علیہم السلام

قرآن کریم ایس گل دی تصدیق کر دیا ہے کہ اللہ تعالیٰ نے ہر قوم دے واسطے ہدایت اتاری سی۔ ایس طرح کہ قرآن ہر نبی دی سچائی تے تقوے دی تصدیق کرن والا ہے۔ تاریخ دے خاص خاص دوراں وچ لوکاں نو اللہ ول بلاؤن لئی، خاص خاص قوماں وچ نبی بھیجے جان دے رہے۔ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم شریعت لے کے آؤن والے آخری نبی سن۔ اسلام دا پیغام دقرآن، پہلیاں سبھناں صحیفیاں اُتے حاوی ہے۔ ہُن نبوت صرف اسلام وچ ای جاری ہے۔ ہُن نبی صرف آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم دی روشنی دا عکس پاؤن لئی آن گے، تے کوئی نویں شریعت نہیں لیاؤن گے۔

قرآن کریم نے نبوت دا فائدہ مند پہلو بیان کرن دے نال نال مخالفاں دے کردار دا نقشہ وی کھچیا ہے۔

قرآن کریم نبیاں دیاں مخالف طاقتاں لئی فرعون نو اک علامت دے طور اُتے پیش کر دیا ہے۔

اللہ چندا ہے اپنے پیغمبر فرشتیاں تے انساناں وچوں بیشک اللہ خوب سنن والا تے، خوب دیکھن والا ہے۔

اللَّهُ يَضْطَرُّنِي مِنَ الْمَلَأِيكَةِ مُسَلِّمًا وَمِنَ النَّاسِ، إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

الحج: ۷۶

تے اساں ہر قوم وچوں اک رسول کھڑا کیتا (ادہ تعلیم دین لئی) کرتیس عبادت کرو اللہ دی تے دُور رہو حدوں وکھن والے کولوں۔ سو اہناں وچوں کجھ اہنیں جنہاں نو اللہ نے

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ۚ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ

ہدایت دتی تے کجھ اہ نہیں جنہاں تے تباہی واجب ہو گئی
سو تئیں دھرتی وچ ٹرو پھرتے وکھو! (رُسولوں نو)
جھٹھلان والیاں دا کی انجام ہوندا اے؟

حَقَّقْتَ عَلَيْهِ الضَّلَلَةَ، فَسَيُرُوا فِي
الْأَرْضِ قَائِلِينَ كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ○

النحل: ۳۷

تے جد تیرے رب نے فرشتیاں نو اکھیا: بیشک میں مقرر
کرن والا آں دھرتی وچ دا پنا، اک خلیفہ۔ اُہناں اکھیا: کیا
توں مقرر کریں گا ایس وچ اوس (انسان) نو، جو بڑا اُہدے
وچ فساد پائے تے خون خرابا کرے۔ تے ایس تیری
تعریف دے نال وڈیائی بیان کردے تے تیری پاکیزگی دے
گن گاؤنے آں۔ اوس جواب دتا۔ بے شک میں اہ کجھ
جاندا ہاں، جو کجھ تئیں نہیں جاندا اے۔

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ
فِي الْاَرْضِ خَلِيفَةً، قَالُوْٓا۟ اَتَجْعَلُ
فِيْهَا مَنْ يُّفْسِدُ فِيْهَا وَيَسْفِكُ
الدِّمَآءَ، وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَ
نُقَدِّسُ لَكَ، قَالَ إِنِّيْ اَعْلَمُ مَا لَا
تَعْلَمُوْنَ ○

البقرة: ۳۱

بیشک اساں ای تیرے ول وحی کیتی، جس طرح اساں
نوح تے اُہدے پچھوں دو جے نبیاں دل وحی کیتی۔ تے
اساں ابراہیم تے اسمعیل تے اسمحاق تے یعقوب تے اُہدی
اولاد (پتر پوتے) تے عیسیٰ تے ایوب تے یونس تے
ہارون تے سلیمان ول وحی کیتی سی (بھیجی سی) تے اساں
ای داؤد نو زبور دتی سی۔

إِنَّا اَوْحَيْنَا۟ لَكَ مَا اَوْحَيْنَا۟ لِي
نُوْحٍ وَّ النَّبِيِّۦنَ مِنْۢ بَعْدِهٖۙ وَاَوْحَيْنَا۟
لِيۤ اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ وَّ
يَعْقُوْبَ وَاِلٰسْبٰطَ وَاَيُّوْبَ وَّ
يُوْنُسَ وَاٰمِرُوْنَ وَاَتَيْنَا۟
دَاوُدَ زَبُوْرًا ○

تے کجھ اُہ رُسول نہیں جنہاں دا ایس پہلاں تیرے سامنے
ذکر کر چکے آں، تے کجھ رُسول نہیں جنہاں دا اساں تیرے
سامنے ذکر نہیں کیتا۔ تے اللہ نے موسیٰ نال خاص طور تے
کلام کیتا۔

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ
قَبْلُ وَّرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَ كَلَّمَ اللّٰهُ مُوسٰى تَكْوِيْمًا ○

التّٰوٰه: ۱۶۴-۱۶۵

تے یاد کرو! اوس ویلے نو جد ابراہیم دا امتحان اُہدے
رب نے کجھ گلاں دے ذریعے لیا۔ سو اُہنے اُہناں نو

وَ اِذْ اٰتَيْنَا۟ اِبْرٰهِيْمَ رُبُّهٖۙ بِكَلِمٰتٍ
فَاتَّخَذْنَهَا، قَالَ رَبِّ اِنِّيْ جَا۟عِلُكَ لِلنّٰسِ

پور کر دکھایا۔ اوس یعنی ابراہیم سے رب نے آکھیا
بے شک میں تینوں لوکاں دا امام بناؤں والاں۔ اوس
(ابراہیم) نے آکھیا تے میری نسل وچوں وی؟ اہنے اللہ
نے، فرمایا: میرا عہد ظالماں نو نہیں پہنچے گا۔

تے بے شک اساں موسیٰ نوں کتاب دتی، تے اُہدے
بعد اساں اُہدے نقش قدم اُتے لگاتا رہ رسول بھیجے، تے
اساں عیسیٰ بن مریم نوں کھلے کھلے نشان دتے، تے
اساں رُوح القدس نال اُہدی مدد کیتی۔ سو جد کدی
تہاڈے کول کوئی رسول آیا، اہ تعلیم لے کے جہتو تہاڈے
افساں یعنی تہاڈا پسند نہ کیتا (بلکہ) تہاڈا کھنڈتے
غور کیتا۔ سو کجھ (رسولان) نوں تہاڈا جھٹھلایا تے کجھ
نوں تہاڈا قتل کیتا۔

تے اساں بنی اسرائیل نوں سمندرون لکھایا، تے فرعون
تے اُہدیاں فوجاں نے بغاوت تے ظلم کرکرن دے ارادے
نال اُہناں دا پچھا کیتا۔ ایتھوں تیکر کہ اُہنوں غرقی نے آلیا،
اُہنے آکھیا: میں ایمان لیا یا کہ بے شک کوئی عبادت دے
لائی نہیں، پر اہ (بستی) جہدے اُتے بنی اسرائیل ایمان
لیا، تے میں فرمانبرداری اختیار کرکرن والیاں وچوں ہاں۔

کیا ہن احلالنک ایس توں پہلاں توں نافرمانی کیتی سی، تے
توں فسادیاں وچوں سیں۔

سو آج دے دن ایس تیرے بدن (دے باقی رکھن) نال
تینوں اک طور دی نجات دینے آں۔ تاں جے توں نشان (عبادت)
بن جاویں، اُہناں لٹی، جہڑے تیرے پچھوں آؤندے۔

إِنَّمَا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي. قَالَ لَا يَبْتَاطِل
عَهْدِي الظَّالِمِينَ ○

البقرة: ۱۲۵

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ
بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ
مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ
الْقُدُسِ، أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا
تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِّقْنَا
بَيْنَكُمْ وَفَرِّقْنَا فُتُكُلُونَ ○

البقرة: ۸۸

وَجَاءُوا نَا بِنَبِيِّ إِسْرَاءَ يُدَّالِ الْبَحْرَ
فَأَثَبَهُمْ فَزَعُونَ وَجُنُودَهُ بَغِيًّا
عَدُوًّا حَتَّى إِذَا أَذْرَكَهُ الْعَرَقُ قَالَ
أَمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ
بُنُوَ إِسْرَاءَ يُدَّالِ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ○

أَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ عَصِيَّتَ قَبْلَ وَكُنْتُمْ مِنَ
الْمُفْسِدِينَ ○

فَأَلِيمُومَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِنَكُونَنَّ لِمَنْ
خَلَقْنَا آيَةً، وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ
عَنْ آيَتِنَا لَكُفُلُونَ ○

یونس: ۹۱-۹۲

بیشک انساناں دا اک بڑا حصہ ساڈیاں نشاناں توں غافل ہے۔
تے توں ایس کتاب وچ مریم دا، جہڑا ذکر آیا اے، اہ
بیان کر، جد اہ اپنے لوکاں توں وکھری ہو کے چڑھدے ول
اک الگ جگہ تے چلی گئی۔

سو اُہنے اپنے آپ نو اُہناں کو لوں کھالیا، فیرساں اپنا
فرشتہ اُہدے ول بھیجیا، تے اہ اُہدے سامنے اک مکمل
مرد دی صورت وچ ظاہر ہويا۔

اُہنے آکھیا: میں تیرے کو لوں اللہ رحمن دی پناہ وچ آؤنی
آں، اگر توں اُہدے کو لوں سچ سچ ڈرن والا ایں۔

اُہنے جواب دتا: میں تے صرف تیرے رب ولوں بھیجیا ہويا
آں۔ تانجے میں تیرو (اللہ دے حکم نال) اک پاک لڑکا عطا کراں۔
اُہنے آکھیا: کہتھوں میرے (ہاں) اک پتر ہو سکدا اے،
جدوں کہ کسے انسان نے مینو ہتھ تک نہیں لایا۔ تے نہ ای
میں کدی بدکاری کیتی اے۔

اُہنے جواب دتا: اہ ایویں ای اے (جیویں توں آکھیا اے)
ایس لئی کہ تیرے رب نے آکھیا اے، اہ کم میرے لئی اسان
اے، تے ایس اہ کم ضرور کراں گے۔ تانجے ایس اُہنو
لوکاں لئی اک نشان بنا دیئے تے اپنے ولوں (اُہنو) اک
رحمت (دی نشانی) قرار دیئے۔ تے اہ گل فیصلہ کن ہو چکی اے۔
سو مریم نے (اپنے پیٹ وچ) اوس (بچے) نو چُک لیا، تے
اہ اک ڈراڈی جگہ تے الگ چلی گئی۔

فیرے آئی اُہنو بچہ جنن دی پیٹ، کجھور دے اک تنے تک۔
اُہنے (درد پاروں) آکھیا: اے! میں ایس توں پہلاں ای

وَ اِذْ كُرِفَ الْكِتَابَ مَرْوِيَةً مَّا إِذْ انْتَبَذَتْ
مِنْ أَهْلِهَا مَكًا شَرِيًّا ۝

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا
رِاسَهَا زُحْنًا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ۝

قَالَتْ رَبِّ انِّي عُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ
كُنْتَ تَوَقِّئًا ۝

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ
لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ۝

قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي
بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ۝

قَالَ كَذَلِكَ ۚ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلِيمٌ هَدِيدٌ
وَلِيَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَ
كَانَ أَمْرًا مُقْضِيًّا ۝

فَحَمَلَتْهُ فَاتَّبَعَتْ ذِي مَكًا نَاقِصِيًّا ۝

فَاجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ
قَالَتْ يَلَيْتُنِي مِثُّ قَبْلِ هَذَا وَ كُنْتُ

مرجانہ، تے بھل چک گئی ہوندی۔

تد اوس دفرشتے نے اوس دے، سہٹلی طرفن آواز دتی؛
غم نہکھا: تیرے رب نے تیرے سہٹلی طرف اک چشمہ وگایا
ہویا اے (اُبدے کولوں فائدہ اٹھا)۔

تے اوس کھجور دی ہٹنی نو، چہڑی تیرے نیرے ای اے
اپنی طرف ہلا، اہ تیرے اُتے تازیاں پکیاں ہوئیاں کھجوراں
ڈیکھے گی۔

سوتوں کھاتے پی تے اپنیاں اکھاں نو ٹھنڈا کر۔ تے اگر توں
کیسے مرد نو ویکھیں تے اہنو کھ: بیشک میں رحمان خدا
دی خاطر روزے دی منت مٹی ہوئی اے۔ ایس لئی ارج
دے دن میں کیسے انسان نال ہرگز گل بات نہیں کراں گی۔

فیرا اہنو چک کے اپنی قوم کول لیا۔ اہناں اکھیا: او
مریم توں بڑی عجیب (انوکھی) چیز لیا۔

اوبارون دیسے بھینے! نہ تیرا پیو بڑا انسان سی تے نہ ای
تیری ماں بدکار سی۔

تد اوس نے اُبدے دل اشارہ کیتا۔ اہناں اکھیا:
اسیں اُبدے نال کیوں گل بات کرے، چہڑا ابجے کھوٹے
وچ بیٹھن والا پچھ اے۔

اوس اکھیا: میں اللہ راک بندہ واں۔ اُپنے مینو کتاب
عطا کیتی تے مینو نبی بنا یا اے۔

تے اوس نے مینو چتھے کیتھے میں ہوواں برکت والا بنایا
اے۔ تے مینو نماز ادا کرن تے زکوٰۃ دین دی تاکید کیتی
اے، جد تک میں جیوندا رہاں۔

نَسِيًا مَّنْسِيًا ۝

فَتَادَّسَهَا مِنْ تَحْتِهَا آتَا تَخَذَلِي قَدَا
جَعَلَ رَبُّكَ تَخْتَكِ سَرِيًا ۝

وَ هُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْرِ النَّخْلَةِ تُسْقِطُ
عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًا ۝

فَكُلِي وَاشْرَبِي وَرَبِّي عَيْنًا - فَأَمَّا تَرِيَّةَ
مِنَ الْبَشَرِ آخِذًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ
لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ
إِنْسِيًا ۝

فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ ، قَالُوا
يَمْرُؤٌ لَكِنَّا لَكِنَّا شَيْثَانٌ قَرِيًا ۝

يَأْخُذُ هُرُونَ مَا كَانَ مِنْ أَوْلَادِ امْرَأَتِهَا
وَمَا كَانَ مِنْ أُمَّكِ بَعِيًا ۝

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ ، قَالُوا كَيْفَ نُحْكِمُكَ مِنْ
كَانَ فِي الْمُهْمِرِ صَبِيًا ۝

قَالَ رَبِّي عِنْدَ اللَّهِ ط أَنَسِي الْكِتَابَ وَ
جَعَلَنِي نَبِيًا ۝

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَآذِنَنِي
بِالصَّلَاةِ وَالرَّحْمَةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ۝

تے اُہنے بنایا اے میٹوڑتے اُہنے تاکیکیتی مینو) اپنی
ماں دے حقوق نو بجالیاون والا (پورا کرن دی) نے اُہنے
مینو ظالم تے بد بخت نہیں بنایا۔

تے امن چین سی میرے لمی جس دن میں جنیاں ساں
تے امن چین ہووے گا میرے لمی جس دن میں مراں گا،
تے جس دن میں جو اُکے اٹھایا جاواں گا۔

اے وے عیسیٰ بن مریم (داحال) اے اک سچا بیان اے
اے اے واقعہ اے) جہدے وچ اے شک کر دے نیں۔

تے یاد کرو! حمد اللہ نے (اہل کتاب کوں) بنیاں والا
پکا قول قرار لیا کہ جدوں میں تہا نو کتاب تے حکمت عطا کراں،
فیر تہا ڈے کول اچھا پیغبر آئے جہڑا اوس تعلیم دی تصدیق
کرن والا ہووے، جہڑی پہلاں توں تہا ڈے کول سی:
تے تسیں ضرور بر ضرور ابدے اُتے ایمان لیاؤ، تے ضرور
بر ضرور اہدی مدد کریو۔ اوس (اللہ) آکھیا: کیا تسیں قول
قرار کر دے او، تے ایس ذمہ واری نو قبول کر دے او،
جہری میں تہا ڈے سر پان والا آں؟ اہناں آکھیا: ایس
اے قول قرار کرنے آں۔ اُہنے آکھیا: تہ تسیں گواہ رہنا تے
میں وی تہا ڈے نال گواہاں وچ شامل آں۔

تے غور کرو! جدوں اساں بنیاں کوں اک خاص قول قرار
لیاتے تیرے کولوں وی، تے نوح تے ابراہیم تے موسیٰ
تے عیسیٰ بن مریم کوں وی؛ تے اساں (حقیقت وچ)،
اہناں کوں اک پکا قول قرار لیا سی۔

وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ ذَا لَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا
شَقِيقًا ○

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَ
يَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ○

ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي
فِيهِ يَمْتَرُونَ ○

مریم: ۱۷-۲۵

وَاذْأَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ
لَمَّا أْتَيْنُكُمْ مِنْ حَتِّبٍ وَ حَكْمَةٍ
ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِمَا
مَعَكُمْ لْتُؤْمِنُوا بِهِ وَلْتَنْصُرُوهُ قَالَ
أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَلِكُمْ إِصْرِي
قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا
مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ○

آل عمران: ۸۲

وَاذْأَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ
وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَ
عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا
غَلِيظًا ○

الاحزاب: ۸

حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گت ۵۷۰ء وپچ مکے وپچ پیدا ہوئے۔ آپ دانام محمد رکھیا گیا یعنی اہ شخص جہدی تعریف تے مدح کیتی گئی ہووے۔ جدوں آپ دی عمر تیبہ (۳۰) ورھیاں تھیں مجھ ودھ ہوئی، تے دن بدن اللہ دی محبت آپ اُتے حاوی ہون لگی۔ آپ نے شرک تے اہل مکہ دیاں بد رنماں نو رد کر کے، مکے توں دو تین میل دُور ہٹ کے اک غار وپچ رہ کے، ذکر فکر کرن نو اپنا معمول بنایا۔ چالی ورھیاں دی عمر یوں اُتے اوسے غار وپچ آپ اُتے پہلا اہام (پہلی وحی) نازل ہویا۔

قرآن مجید دیاں پہلیاں آیتاں (۹۶ : ۲ توں ۶) وپچ آپ نو حکم دتا گیا کہ اوس واحد خدا دانام اُچا کرو، جتھے انسان نو پیدا کیتا، تے اُہدی حضرت وپچ خود اپنی محبت رکھی، تے اُہدے ساتھی انساناں دی محبت دا جذبہ پیدا کیتا۔ اہناں آیتاں وپچ، اہ وی دسیا گیا اے کہ دُنیا نو ہر قسم دا علم قلم نال سکھایا جائے گا۔ اہ آیتاں شُرآن کریم دا نچوڑن۔

اے پیغمبر! حقیقت اہ وے کہ اساں تینو بطور اک گواہ نے تے خوشخبری دین والے تے ہمشیرا کرن والے دے انداز وپچ بھیجا اے۔

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا
مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۝

تے اللہ دی طرف اُہدے حکم نال بلاؤن والے اپنی ذات وپچ روشن تے روشنی پھیلان والا رہنا کے بھیجا اے۔ تے توں خوشخبری سناو مناں نو کہ یقینی طور تے اہناں ہی اللہ

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرًا جَا
مُنِيرًا ۝
وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

وٹوں بہت ودا فضل لمن والا اے (اہ اپنے اللہی طرفوں
بہت ودا انعام پان والے میں)۔

توں آکھ! اے انسانو! یقیناً میں تہاڈے سبحناں لمی اللہدی
طرفوں اک پیغمبر آں۔ اوس اللہدی طرفوں بہدی ملکیت ورج
سبیہ اسمان تے زمین میں۔ سوائے اُبدے کوئی عبادت لے
لاؤن نہیں۔ اہ حیاتی عطا کردا تے موت دیندا اے۔ سو سبیں
ایمان لیاؤ اللہ تے اُبدے اوس رسول اُتے جہڑا اتنی نبی
اے۔ تے جہڑا ایمان لیاؤندا اے اللہ تے اُبدے
حکماں اُتے، تے نسیں دی اُہدی پیروی کرو،
تاں جے تسیں ہدایت پا جاؤ۔

تے اساں نہیں بھجیا تینو، مگر سبھ انساناں لمی خوشخبری
دین والا تے ہمشیا رکرن والا بنا کے۔ پر بہتے انسان ایس
(حقیقت) دا علم نہیں رکھدے۔

تے (راہ فیصلہ) بہت یقینی اے کہ تیرے لمی نہ ختم ہون والا
اجر اے۔ تے (راہ وی) بہت یقینی اے کہ توں بہت اچھے
رتے، سچے اخلاق دا مالک ایں۔

محمد تہاڈے مرداں وچوں کسے دے باپ نہیں، پر اہ اللہ
دے پیغمبر تے نبیاں دی مہر نہیں۔ تے اللہ سبھ چیزاں دا
پورا پورا علم رکھن والا اے۔

جے شک اللہ دے رسول راپنی ذات تے سبب ورج تہاڈے
لمی اک عمدہ نمونہ اے، اُبدے لمی جہڑا اللہ تے اخیر
دن (قیامت) توں ڈردا، تے اللہ توبہت یاد کردا اے۔

فَضْلًا كَثِيرًا ۝

الاحزاب: ۶۶-۶۸

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِلَيْكُمْ جَمِيعًا بِالَّذِي لَدَى اللَّهِ
الْمُلْكُ وَاللَّهُ وَآلَاؤُ الرَّحْمَةِ
وَالْأَرْضُ وَالسَّمَوَاتُ وَالْآلَاءُ
لَا هُوَ يُبَدِّلُ مَا قَدَّمَ اللَّهُ
وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ النَّبِيُّ
الْأُمِّيُّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَكَالِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ
تَهْتَدُونَ ۝

الاحزاب: ۵۹

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ
بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَلَٰكِن أَكْثَرُ النَّاسِ لَا
يَعْلَمُونَ ۝

سبا: ۲۹

وَأَنَّ لَكَ لَا خَيْرَ إِلَّا غَيْرَ مَمْنُونٍ ۝
وَأَنَّكَ لَعَلَّ خَلْقٍ عَظِيمٍ ۝

القلم: ۵-۴

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ
وَلَٰكِن رَسُولَ اللَّهِ وَكَانَ تَمَّ النَّبِيِّينَ ۚ
وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝

الاحزاب: ۴۱

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ۝

الاحزاب: ۲۳

یقیناً اللہ تے اُہدے فرشتے ایس رسول تے دُود بھیج دے نیں۔ اے لوکو! جہڑے ایمان لیاے او، تئیں وی اُہدے اُتے دود بھیجو! تے امن سلامتی دا سلام اُہدے حضور ہمیش کرو!

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

الاحزاب: ۵۷

محمد اللہ دا رسول اے۔ تے جہڑے اُہدے نال نیں اُہ کافراں دے مقابل وچ بڑے جوش والے تے آپ وچ نہایت رحم تے مہربانی کرن والے (مجتبیٰ) نیں، توں ویکھناں کہ اُہ رکوع تے سجدے دی حالت وچ کامل عاجزی نال اللہ دا فضل تے اُہدی رضا ڈھونڈ دے نیں۔ اُہناں دی علامت اُہناں دے چہریاں توں سجدے دے نشان عقیں ظاہر اے۔ اہ اُہناں دی حالت تورات وچ اے، تے انجیل وچ اُہناں دی مثال اوس کھیتی دے بیج دی طرح اے جہڑا اپنی انگوڑی کدھدا اے، فیر اُہنو مضبوط بناؤندا اے؛ فیر اُہ موٹا تے کھنا ہو جاندا اے تے اُہ اپنے تنے اُتے کھڑا ہو جاندا اے۔ اُہ خوش کر دے اپنے یمن والیاں نو، تانجے اُہدے نال اُہ کافراں نوں اُہناں دے سامنے عقیے (حسد) دی آگ وچ ساڑ دے۔ اللہ نے وعدہ کیتا اے اُہناں لوکاں نال جہڑے اُہناں وچوں ایمان لیاے تے نیک عمل کر دے رہے، بخشش تے دُورے اجروا۔

توں اکھ: اگر تئیں اللہ نال محبت رکھ دے او، تے میری پیروی کرو! تے اللہ دی تہاڈے نال محبت رکھے گا۔ تے تہانو، تہاڈے گناہ بخش دے گا۔ تے اللہ بہت بخشہار دے (تے) رحم کرن والا اے۔

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا لِيَسِمَاهُمْ فِي دُجُوهِهِمْ مِنْ أَوَّلِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ تَكْوِينُ حَرْفٍ مَّا أَذْرَكَ فَأَسْتَخْلِظْ فَمَا اسْتَوَى عَلَى سُوْقِهِ يُعْجِبُ الزَّرَّاعَ لِيغْفِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

الفتح: ۳۰

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

توں آکھ: فرما بترداری کرو اللہ دی تے (ایس، رسول دی۔
فیرا گراہ پھر گئے تہ (یاد رکھو!) اللہ کافر نال (سہرگڑ) محبت
نہیں رکھدا اے۔

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا
فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِينَ ۝

آل عمران: ۳۲-۳۳

اے رسول! جو کچھ تیرے رب و توں تیرے ول اتاریا گیا
اے، توں اُہنؤ لوکاں تک، پہنچا دے۔ تے اگر توں (ایس
حکم اُتے، عمل نہ کیتا تے (یاد رکھ، توں اُہدا پینام لوکاں
تائیں نہیں پہنچایا۔ تے اللہ لوکاں حقیں تیری رُحوالی کرے
گا۔ بے شک اللہ کافر لوکاں نو ہدایت نہیں دیندا اے۔

يٰۤاَيُّهَا الرَّسُوْلُ بَلِّغْ مَا اُنزِلَ اِلَيْكَ
مِن رَّبِّكَ، وَاِنْ لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ
رِسٰلَتَهُۥ وَاللّٰهُ يَخْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ ۗ
اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكٰفِرِيْنَ ۝

السّٰدَة: ۶۸

عبادات

اسلام داپہلا رکن اللہ تعالیٰ دی توحید اُتے ایمان اے ، تے دوسرا رکن نماز اے ۔ انسان لئی اپنے خالق نال رشتہ قائم کرن تے چُختہ کرن ، تے اوس دا قُرب حاصل کرن لئی نماز انتہائی کارآمد ذریعہ اے ۔ اہ ایک اہل سچائی اے کہ خدا تعالیٰ دُعاواں سُندا ، تے اُہناں نو قبول فرمندا اے ۔ دُعا دے بارے وچ اسلام دا نظریہ اہ وسے کہ دُعا کرن والے دی رُوح ، اللہ تعالیٰ دے فضل تے رحم تے قدرت اُتے پورا پورا یقین رکھدیاں ہویاں ؛ اہدے حضور نہایت بے وسی تے عاجزی نال پکھڑ جائے ۔ عبادت کرن لئی انسان تے اُہدے خالق دے درمیان کسے ہور درمیانی واسطے دی ضرورت نہیں ۔

تے اُہناں نو نہیں حکم دتا گیا ، سوائے اہدے کہ اہ عبادت کرن اللہ دی تے صاف دل ہو کے پوری پوری وفاداری نال اُہدی فرمانبرداری کرن ۔ تے اہ حکم کہ ، نماز قائم کرن تے زکوٰۃ ادا کرن ۔ تے سدا سچائی اُتے ، قائم رہن والا اہ ای دین اے ۔

وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الدين هُ حُنَفَاءً وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيؤْتُوا
الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ۝

البینة ۶۰

تے میں جہاں تے انساناں نو نہیں پیدا کیتا ، مگر ایسے مقصد لئی کہ اہ میری عبادت کرن ۔

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا
لِيَعْبُدُونِ ۝

الذّٰرئ: ۵۷

توں سورج دے زوال توں لے کے رات دے ڈاڈھے ہنیرے تیکر ، تے فجر ویلے قرآن (پڑھ) ، بیشک فجر ویلے

اقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِكَ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ
الْبَيْتِ وَفَرَاتِ الْفَجْرِ إِنَّ فَرَاتِ الْفَجْرِ

قرآن پڑھنا خاص طور تے قبول کیتا ہویا عمل اے۔

تے رات دے ویلے ایس (قرآن) دے ذریعے کچھ سوں
 لین دے پیچھے کچھ رات نو جا گیا کر (تیرا اہ عمل) تیرے لئی
 اک وادھوا نعام اے (ایس عمل نہیں) اہ وی امید
 اے کر تیرا رب تینو تعریف والے مقام اُتے کھڑا کر دیگا۔

حفاظت کرو نمازاں دی، تے خاص طور اُتے درمیانی نماز
 دی۔ تے اللہ دے کامل فرما تبار بن کے اُہدے حضور
 کھڑے ہو جاؤ!

كَانَ مَشْهُودًا ۱

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ ۖ
 عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّخْمُودًا ۱

بنی اسرائیل: ۷۹-۸۰

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ
 الْوُسْطَىٰ ذُو قُوَّةٍ مُّوَالِيَةٍ فَمُنْتَبِهِينَ ۱

البقرة: ۲۳۹

روزہ

فترآن کریم نے رمضان دے مہینے وپچ فجرتھیں لے کے سورج دے ڈُبسن
تیکر، روزہ رکھن دا حکم دتا اے۔ روزہ تربیت دا اک اہماذریعہ اے، جہد سے نال تقویٰ
وَدھدا اے۔ تے اللہ دے راہ اُتے چلن والے لئی اُپے روحانی درجیاں نو پانا
آسان ہو جاندا اے۔ روزے دا رُخدا تعالیٰ دیاں نعمتاں تے فضلا تھیں واقف ہو جاندا
اے، تے فیرا، اہناں نو خدا دی مخلوق دی بھلیائی لئی ورتدا اے۔

اے لوکو! جہڑے ایمان لیائے او، روزے دا رکھنا
تھاڑے اُتے فرض کیتا گیا اے، اوویں ای جیویں فرض
کیتا گیا سی، اہناں لوکاں اُتے، جہڑے تہاتھوں پہلاں
سن۔ تانجے تھیں پرہیزگار بن جاؤ۔

(روزے دی فرضیت دے) اہ دن گینے ہوئے نیں، فیروی
جہڑا کوئی تھاڑے وچوں بیمار ہووے یاں سفر وچ، تے
اُہدے لئی اہ گنتی بعد دے دن وپچ پوری کرنی واجب اے۔
تے اہ لوک جہڑے دے روگ پاروں، روزہ رکھن دی
طاقت نہیں رکھ دے، اہناں اُتے فدیے دے طور تے
اک مسکین دا کھانا واجب اے۔ تے جہڑا اپنی خوشی نال
کوئی نیکی کرنی چاہندا اے، اُہدے لئی اہ عمل چنگیرا اے
تے اگر تھیں (حقیقت نو) جاندے او، تے تھاڑے لئی
روزہ رکھنا ای چنگا اے۔

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ
الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ○

أَيُّهَا مَعْدُودَاتِ . فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ
مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ،
وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ
مِسْكِينٍ . فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ
لَّهُ . وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ
تَعْلَمُونَ ○

اللہ کے راہ و سچ خرچ کرنا

قرآن کریم و سچ جہڑے چندے نو فرض قرار دتا گیا ہے۔ اُہدیاں غرضان (ضرورتاں)، اُہدے نام یعنی زکوٰۃ توں ای ظاہر ہو جانداں نیں۔ زکوٰۃ دے معنی نیں: پاک کرنا تے پالنا۔ ساری دولت و چوں، جہڑوں معاشرے دا حصہ و کھر کر دتا جاندا ہے، تے باقی مال اپنے مالکان لئی پاک ہو جاندا ہے۔ فی و وصول کیتا ہویا مال جماعت تے معاشرے دی بھلیائی تے خدمت و سچ خرچ ہوندا ہے۔ ایس طرح گویا معاشرے نو پالیا جاندا ہے۔

زکوٰۃ اسلام دا تیجا رکن ہے۔ ایس توں اوس ذمہ واری دی اہمیت وی ظاہر ہوندی ہے، جہڑی اسلام اک انسان اُتے اپنے ساتھیوں لئی لاگو کردا ہے۔

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَبُوا مَعَهُ الرَّاكِبِينَ ○

تے نماز قائم کرو تے زکوٰۃ ادا کرو! تے جھکن والیاں دے نال مل کے جھکو!

البقرة: ۱۱۰

قَاتِلِ الَّذِينَ يَدَّبُوا فِي حَقِّهِ وَالْمُشْرِكِينَ وَابْنِ السَّبِيلِ ۗ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ ۗ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ○

سوئوں اپنے نزدیک انگ ساک تے ضرورت وند تے مسافر دا حق ادا کرو۔ اہ عمل اُہناں لئی جہڑے اللہ دی رضا چاہندے نیں بہت چنگا ہے، تے اہ ای اہ لوک نیں جہڑے کامیاب ہون والے نیں۔

الزمر: ۲۹

وَفِي آمَوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ○

تے اُہناں دی دولت و سچ حصہ ہے، اُہدا جہڑا سوالی بن کے آؤندا ہے تے اُہدا وی جہڑا (شرم پاروں) منگن توں باز رہندا ہے۔

النذرت: ۲۰

وَالَّذِينَ فِي آمَوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ○

تے اُہ جہڑیاں دی دولت و سچ حق مقرر ہے، اُہدے لئی جہڑا

سوالی بن کے آؤندا اسے تے اُبدے لئی وی جھڑا (شرم پاؤں)،
منگن توں بازار بند اے۔

صدقے خیرات صرف غریباں تے ضرورت ونداں تے زکوٰۃ
دے کارندیاں تے اُبنائ لئی نہیں، جہناں دے دلاں وچ پیار
تے اُفت پاؤنی ہووے۔ تے (یاں، غلاماں (قیدیاں)،
تے قرضائیاں دی ربائی لئی نہیں۔ تے (یاں، اللہ دی خاطر
(جہاد کرن والیاں)، لئی تے مسافر لئی نہیں۔ اہ اللہ دی طرفوں
اک عرض اے۔ تے اللہ بہت جانن والا رتے،
حکمت والا اے۔

اے لوکو! جھڑے ایمان لیاٹے او، اُبدے وچوں خرچ کرو؛
جو کجھ اساں تہا نوڈتا اے؛ ایس توں پہلاں کر اہ دن آجائے
جہدے اندر نہ کوئی سودے بازی تے نہ کوئی دوستی تے نہ
کوئی شفاعت ہووے گی۔ تے اُہ لوک جھڑے ایس (ہدایت)،
تُو رَدن والے نہیں اُہ ای ظلم کرن والے نہیں۔

اُہ لوک جھڑے اللہ دی خاطر اپنی دولت خرچ کر دے نہیں، اُہناں
دی مثال کنک دے اوس دانے وانگوں اے، جھڑا اپنے
وچوں ست سے اگاؤندا اے تے ہر سٹے وچ سودا نے
ہوندے نہیں۔ تے اللہ جہدے لئی پسند کرے اُبدے وچ
وادھاوی کر دے اے۔ تے اللہ بہت سخاوت کرن والا
(تے) پورا پورا علم رکھن والا اے۔

تے اُہ جھڑے اللہ دی خاطر اپنی دولت خرچ کر دے نہیں،
تے جو کجھ اُہ خرچ کر دے نہیں، اُبدے اُتے فیروزہ کوئی احسان
جہان دے نہیں تے نہ کسے نو تکلیف دین دے ارادے نال

لَيْسَ تِلْكَ وَالْمَخْرُومِ ۝

المعارج: ۲۵-۲۶

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ
وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤْتَقَاتِ قُلُوبُهُمْ
وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ
اللَّهِ وَالْأَبْنِ السَّبِيلِ ۚ فَرِيضَةٌ مِّنَ
اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝

التوبة: ۶۰

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا
مِمَّا كَرِهْتُمْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَنَّكُمْ
لَا يَبِيعُ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ ۗ
وَالكُفْرُؤُن هُمُ الظَّالِمُونَ ۝

البقرة: ۲۵۵

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ
سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنَابِلٍ مِائَةٌ
حَبَّةٌ ۗ وَاللَّهُ يُضَعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ
وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۝

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَتًّا ۗ
لَا أَدَىٰ ۗ اللَّهُمَّ اجْزُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۝

اُہدایہ چھا کر دے نیں، اُہناں دے رب دے حضور اُہناں
دا اجر اے۔ تے اہ لوک نہ کوئی ڈر رکھن گے تے نہ کوئی غم
کھان دے۔

اُہ لوگ جہڑے اللہ دی رضا چاہن لئی تے اپنے دلائل نو
مضبوط کرن لئی اپنی دولت خرچ کر دے نیں، اُہناں دی مثال
اک ٹیلے دے باغ وانگوں اے، جہدے اُتے زور دار
میتہ پیندا اے تے اُہ اپنا پھل دونا دیندا اے اگر اُہدے
اُتے زور دار میتہ نہ پئے تے پھواری اُہدے لئی کافی لے۔
تے جو کجھ تسیں کر دے او، اللہ اُہنو خوب دیکھن والا اے۔
اُہ لوگ جہڑے رات دن لک لکا کے تے کھلم کھل اللہ دے
راہ وچ، اپنی دولت خرچ کر دے نیں، سو اُہناں لئی اُہناں
دے رب دے حضور اُہناں دا اجر اے، تے اہ لوک نہ
کوئی ڈر رکھن گے تے نہ کوئی غم کھان گے۔

وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝

البقرة: ۲۶۲-۲۶۳

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ
امْتِعَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَ تَخْيِيتًا مِّنْ
أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا
وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضَعْفَيْنِ ۖ فَإِن لَّمْ
يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلَّ ۖ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝

البقرة: ۲۶۶

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاتِّبَالٍ
الَّتِمَّارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۖ وَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝

البقرة: ۲۷۵

دیکھو! تسیں اُہ دو، جہڑے بلائے جاندا اے او، تاجھے تسیں اللہ
دے راہ وچ خرچ کرو۔ سو تہاڈے وچوں کجھ اُہ نیں جہڑے کنجوسی
کر دے نیں، جہڑا کنجوسی کر دے اُہ صرف اپنی جان دے خلاف
کنجوسی کر دے اے۔ تے اللہ اپنی ذات وچ بے نیاز اے تے تسیں
محتاج او، تے اگر تسیں بھر جاؤ گے تے اُہ تہاڈی جگہ کجھ سہور لوکاں
نولے آئیگا۔ فیڑہ تہاڈے وانگوں نہیں ہون گے۔

هَآئِنَّكُمْ هُوَآءٌ تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوا فِيهِ
سَبِيلِ اللَّهِ ۖ فَمِمَّنْكُمْ مَّنْ يَتَّبِعُ ۖ وَمَنْ
يَتَّبِعْ فَإِنَّهُ يَتَّبِعْ عَنِ نَفْسِهِ ۖ وَاللَّهُ
الْعَنِي ۖ وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ ۖ وَإِن تَتَوَلَّوْا
يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا
أَمْثَلَكُمْ ۝

محمد: ۳۹

حج

فشرانِ کریم سبھ مسلمانان نو حکم دیندا اے کہ اہ اپنی حیاتی اندراک واری سکے
جا کے حج کون، ایس شرط نال کہ اہ اُہدے خریاں دا بھار چک سکدے ہون تے راہ
وچ امن حاصل ہووے۔ حج دی مرکزی تھاں کعبہ اے۔ جہڑا قرآنِ کریم دے مطابق اللہ
دی عبادت لئی بنایا جان والا سبھ یقین پہلا گھراے۔ حج دا مقصد مسلماناں دے
ذہناں اندر عالمی بھائی چارے دا احساس پیدا کر دالے۔ حج وچ عبادت دے جہڑے
رکن ادا کیتے جان دے نیں، اُنہاں نال حاجیاں دے ذہناں اندر اہ نکتہ روشن کیتا
جاندا اے کہ اُنہاں دی حیاتی دا مرکزی نقطہ، اللہ تعالیٰ دی ذات ہونی چاہی دی

اے۔

بے شک اہ لوک جہاں انکار کیتا تے اہ اللہ دے راہ تے
مسجد حرام توں روک دے نیں، جلا نیک جہڑا اسان سبھ انساناں
لئی، اوتھوں دے وسنیک ہون یاں صحرا دی طرفوں زیارت
لئی آؤن والے، برابر بنایا اے۔ جہڑا کوئی ظلم نال ایس
حکم، وچ تبدیلی چاہے گا، اُہنوں ایس دکھ بھرے عذاب دا
مزا چکھاواں گے۔

تے یاد کر داساں ابراہیم نو اپنے، خاص گھر وچ ٹھہرن دا
موقع دتا دتے آکھیا، کسے شے نو میرا شریک نہ بنا، تے میرا
گھر پاک صاف رکھ، طواف کرن والیاں لئی، تے عبادت لئی
کھڑے ہون والیاں لئی، تے جھکن والیاں تے سجدہ کرن والیاں لئی۔

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصَدُّونَ عَنِ
سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً
فِيهِ وَالْبَاءِ، وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ
بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ
آلِنِيمِ ۝

وَرَأَىٰ بَوَّانًا لَا يُزْهِيمُهُمْ
مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكَ فِيهِ
شَيْئًا وَطَهَّرَ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ
وَ الْقَائِمِينَ وَ الرُّكَّعِ
السُّجُودِ ۝

تے توں لوکاں وچ اعلان کر دے کہ اہ حج دے ارادے نال تیرے کول سپدل اؤن تے ہر اوس، کمزور اوتھ تے وی سفر کرن (جہڑا لباسفر کرن نال)، (ماڑا ہو جائے)، (تے اہ)، سواریاں ہر ڈونگھے تے ڈراڈے راہ تھیں اؤن گیاں۔

تاجے اہ اپنے فائدیاں لوکھن، تے خاص تہذیبناں وچ اللہ دے نام دا ذکر کرن اہناں پالتو حیواناں اُتے جہڑے چوپایاں وچوں اوس نے اہناں اُتے تے نیں۔ فیرتیں اہناں وچوں خود کھاؤ تے دکھی ضرورت وندو کھاؤ۔

فیرا اہ اپنی سبل نو دور کرن۔ تے اپنیاں نذراں پوریاں کرن، تے (ایس) پُرانے گھر بیت اللہ اطواف کرن۔

ایس وچ کھلے کھلے نشان نیں (مثلاً، مقام ابراہیم۔ تے جہڑا ایس وچ داخل ہو گیا، اہ اسن وچ آ گیا، تے اہناں لوکاں اُتے ایس خاص گھر دا اللہ دی خاطر حج کرنا فرض اے۔ جہڑے ایس تیکر جان دی طاقت رکھدے نیں۔ تے جہڑا کوئی انکار کردا اے (اہ یاد رکھے)، اللہ سبھ جہاناں تھیں بے نیاز اے۔

حج دے مینے جانے پہچانے نیں، سو جہدے اُتے اہناں وچ حج کرنا فرض ہو جائے (اہ یاد رکھے)، حج دے درمیان نہ کوئی شہوت دی گل بات تے نہ حکم عدول تے نہ کوئی لڑائی جھگڑا ہوئے گا۔ تے جہڑی کوئی نیکی تھیں کر دے او، اللہ اہنوں جاندا اے۔ تے اپنے نال سفردا ضروری سامان لے لیا کرو! تے بے شک سبھ توں چنگا سفردا سامان تقویٰ اے، تے اے عقل وندو! صرف میرے تھیں ڈرو!

وَاذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ۝

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَةٍ عَلَىٰ مَا رَدَّدْتَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ النَّعَامِ ۖ فَاكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَمْرَ الْفُقَيْدِ ۝

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَمَثُّمَهُمْ وَعَلِيمٌ وَتَلِيطُهُمْ إِلَىٰ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ۝

الحج: ۲۶-۳۰

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مِّمَّا رَابَّزْهِيْمَةَ وَ مَنْ ذَكَرَهُ كَانَ آمِنًا، وَيَلْتَمَسُ عَلَى النَّاسِ حَجَّ الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا، وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ۝

أل عمران: ۹۸

الْحَجَّ أَشْهَرُ مَعْلُومَتٍ ۖ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفْتٌ وَلَا فُسُوقٌ وَلَا جِدَالٌ فِي الْحَجِّ، وَ مَا تَفَعَّلُوا مِنْ حَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ، وَ تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَ اتَّقُونَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ ۝

البقرة: ۱۹۸

اسلام دی تبلیغ

لوکاں تیرا کہ اللہ دا پیغام پہنچاندے وقت، ہر اوس پہلو دا دھیان رکھنا ضروری اے، جہڑا مخاطب (گُلّ سنن والے) دے رویے اُتے اثر پاسکا ہووے۔ کوشش راہ ہونی چاہی دی اے کہ اہ اللہ دے پیغام دی قدر پہچانے، تے اُہنو قبول کرے۔ راہ اُصول و فتاویٰ کریم دیاں اُہناں بدایتاں و پُرج کھول کے بیان کیتا گیا اے، جہڑیاں حضرت موسیٰ تے حضرت ہارونؑ نو فرعون نال گلّ بات کرن تے وعظ کرن لئی دیتیاں گئیاں نیں۔

تے کبڑا اے جہڑا اوس شخص کو لوں گلّ بات دے لحاظ نال زیادہ چنگا اے، جہڑا لوکاں نو اللہ ول بلاؤندا تے نیک عمل کردا اے تے کہندا اے بیشک میں کامل فرمانبرداراں ہون آں۔ تے نیکی تے بدی کو جہی نہیں بوسکدی۔ توں بدی نو اپنے حُسن سلوک نال روک، تا جے اہ شخص کہ تیرے تے جہدے درمیان دشمنی اے، ایویں ہو جائے جویں تیرا کوئی گورڈھا پار بیلی اے۔

تے ایس (حُسن سلوک) نو پاؤن دی توفیق نہیں دتی جاندی مگر اُہناں نو جہڑے صبر دادا من پھڑدے نیں۔ تے ایس (عمل) دی توفیق نہیں دتی جاندی، مگر اُہنو جہڑا نیکی دا بڑا رسیا ہوندا اے۔

توں (لوکاں نو) حکمت تے مناسب نصیحت نال اپنے ربّ دے راہ وُلّ راؤن دی، دعوت دے۔ تے اُہناں نال بہتر

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ وَ
عَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ
الْمُسْلِمِينَ ۝

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ
إِذْ قَعَرْنَا بِاللَّيْلِ هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي
بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ
حَمِيمٌ ۝

وَمَا يُلْقِهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَوَمَا
يُلْقِهَا إِلَّا ذُو حِظٍّ عَظِيمٍ ۝

حَمْرُ التَّجِيدَةِ: ۳۴-۳۶

أذعُرُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَ
الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي

انداز و پرج دلیل نال گل کر۔ بے شک تیرا رب اُہنُو خوب جاندا اے، جہڑا اُہدے راہ توں کراہے پئے گیا اے، تے اُہ ہدایت پاؤن والیاں نووی خوب جاندا اے۔

تے اگر تئیں (ظالم نو) سزا دین دا فیصلہ کرو، تے اُونی ای سزا دیو جتی کہ تہا نو دتی گئی سی۔ تے اگر تئیں مہر کولوں کم لوو تے اُہ صبر کرن والیاں لمی بہت چنگا اے۔ تے دا سے رسول! توں صبر توں کم لے، تے تیرا صبر کرنا صرف اللہ دی توفیق نال اے۔ اہناں اُتے غم نہکھاتے توں اہناں دیاں بُریاں تدبیراں تھیں، جہڑیاں اُہ کر دے نیں، کسے قسم دی تنگی محسوس نہ کر۔

بیشک اللہ اہناں دے نال اے، جہڑے اللہ تھیں دُردے نیں تے (اہناں دے نال اے)، جہڑے نیکی کرن والے نیں۔

تے اگر مُشرکاں وچوں تیرے کولوں کوئی پناہ ننگے، تے توں اُہنُو پناہ دے، ایہ تھو تیک کہ اُہ اللہ دا کلام سُنے، فیر توں اُہنُو اُہدی حفاظت دی جگہ تک پہنچا دے۔ ایس لمی کراہ، اُہ لوک میں جہڑے کوئی علم نہیں رکھدے۔

تے اُہ لوک جہڑے جھوٹے بُتاں دی پوجا توں باز آکے اللہ ول جھک گئے، اُہناں لمی خوشخبری اے، سو توں میرے اُہناں بندیاں نو خوشخبری دے۔

جہڑے کلام (اللہ) نو سُن دے نیں، فیر اُہدے وچوں چنگی توں چنگی تعلیم دی پیروی کر دے نیں۔ اہ ای اُہ لوک نیں، جنہاں نو اللہ نے ہدایت دتی اے، تے اہ ای اُہ لوک میں جہڑے سمجھ سوچ والے نیں۔

هِيَ اَحْسَنُ ۙ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ صَلَّى عَنْ سَبِيلِهِ وَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُنْتَفِعِينَ ۝

وَ اِنَّ عَا قِبَتَكُمْ فَعَا قِبُوا بِمِثْلِ مَا عُو قِبْتُمْ بِهِ ۙ وَ لَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِّلصَّابِرِينَ ۝

وَ اضْبِرْ وَ مَا صَبْرُكَ اِلَّا بِاللهِ وَ لَا تَخْزَنَ عَلَيْهِمْ وَ لَا تَكُ فِي ضَلٰٓئِقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ۝

اِنَّ اللهَ مَعَ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا ۙ وَالَّذِيْنَ هُمْ اَخْسِيۡنُوْنَ ۝

النحل: ۱۲۶-۱۲۹

وَ اِنَّ اَحَدًا مِّنَ الْمُشْرِكِيۡنَ اسْتَجَارَكَ فَاَجْرُهُ كَهٰٓئِذَا يَسْمَعُ كَلِمَ اللهِ ثُمَّ اَبْلَغَهُ مَا مَكَهٗ ۙ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَخْلُمُوْنَ ۝

التوبة: ۲۰

وَ الَّذِيۡنَ اجْتَبٰٓوُا الطَّاعُوۡتَ اَنۡ يَّعْبُدُوۡهَا ۙ اَنۡكَا بُوۡا اِلَى اللّٰهِ لَهُمُ الْبُشْرٰى ۙ فَبَشِّرْ عِبَادِ ۝

الَّذِيۡنَ يَسْتَمِعُوۡنَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُوۡنَ اَحْسَنَهٗ ۙ اُولٰٓئِكَ الَّذِيۡنَ هَدٰٓى اللّٰهُ ۙ وَ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْاَلْبَابِ ۝

الزمر: ۱۸-۱۹

احساق

قرآن کریم حیاتی دے چیلنج و قبول کرن دی ہدایت دیندا اے۔ انکار کرن تے ڈر کے نسن دی تعلیم نہیں دیندا۔ اسلام دُنیا توں وکھ رہن تے نفس نو بے جا مارن دی وی اجازت نہیں دیندا۔ تقوے نال حیاتی نو پورا کرنا، تے خُدا تعالیٰ دیاں عطا کیتیاں ہویاں طاقتاں، تے انعاماں دا مناسب رنگ و پچ ضرورت دے مطابق ورتنا انسان دا دستور ہونا چاہی دا اے۔ ایس نظریے دی روشنی و پچ قرآن کریم نے اخلاقی تے روحانی قدراں نو ترقی دین لئی خوب کھول کے ہدایتاں دتیاں نیں، جہناں دا مقصد اے وے کہ انسان نیاں سبھ طاقتاں نو اکوجھا، تے فائدہ مند طریقے نال دوسن پھلن دا موقع ملے۔

بیشک سبھ مومن بھائی بھائی نیں، سو تیس اپنے بھائیاں دے درمیان صلح کرا دیا کرو اتے اللہ کولوں ڈرو! تانجے تہاڈے اتے رحم کیتا جلتے۔

اے لوکو! جہڑے ایمان لیاٹے او، (یاد رکھو!) کوئی قوم کسے دوجی قوم نال ٹھٹھا محول نہ کرے، ہوسکدا اے اہ، اہناں تھیں چنگے ہون، تے نہ عورتاں، عورتاں نال (حکمت بازی) کرن، ہوسکدا اے اہ، اہناں تھیں چنگیاں ہون۔ تے اپنے لوکاں نو طعنے نہ دیو! (بولیاں نہ مارو!) تے اک دوجے نو بُرے ناواں نال نہ بلاؤ! ایمان دے پچھول اطاعت و پوچوں نکلنا (فسق اختیار کرنا) بُرا ناں اے، تے اہ جہڑے توبہ نہیں کر دے اہ ای ظالم نیں۔

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَكُمْ
وَإِنَّكُمْ لَعِنَاءُ لِلَّهِ لَعَلَّكُمْ تُزَكَّوْنَ ○

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَشْخَرُوا قَوْمًا مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءً مِنَ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ - وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّسَانِ بِبِئْسَ الْأَشْمُ الْفُسُوقِ بَعْدَ إِيمَانٍ - وَ مَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ○

اسے لوگو! جہڑے ایمان لیاٹے اوہبتیاں گماناں کوکوں دُور
رہا کرو! بیشک بعض دفعہ گمان گناہ بن جاندا اے، تے جاموسی
نہ کرو! تے اک دو جے دی چغلی نہ کھاؤ! کیا تہاڈے وچوں کوئی
اے پسند کردا اے کہ اہ اپنے مُردہ بھائی دا گوشت کھاے؟
یقیناً نہیں اہوں ناپسند کردے او، تے اللہ تعقیس ڈرو۔
بے شک اللہ رحمت نال بار بار رجوع کرن والا تے، بار
بار رحم کرن والا اے۔

اللہ دی عبادت کرو! تے کسے شے نو اُہدا شریک نہ بناؤ! تے
والدین تے رشتے داراں تے تیمیاں تے مسکیناں، تے اہناں
ہمسایاں نال جہڑے قریبی نیں، تے اہناں ہمسایاں نال جہڑے غیر
نیں، تے اُس ساتھی نال جہڑا تہاڈے، پہلو وچ اے تے
مسافر نال تے اہناں نال وی جہناں دے مالک ہونے تہاڈے
سجے ہتھ دغلام وغیرہ، حُسن سلوک کرو! بے شک اللہ اہوں جہڑا
مغور تے شیخی خورا اے پسند نہیں کردا اے۔

اُہ لوک جہڑے کنجوسی کردے نیں، تے لوکاں نو وی کنجوسی
کرن لئی کہندے نیں، تے اللہ نے اپنے فضل
وچوں جو کجھ اہناں نو دتا اے، اُہنو، اُہ کاندے نیں۔ تے
اساں کافراں لئی ذلیل کرن والا عذاب تیار کیتا اے۔

تے اُہ لوک جہڑے اپنی دولت لوکاں نو دکھان لئی حُسر وچ
کردے نیں، تے اُہ نہ ای اللہ تے نہ ای آخری دن (روزِ
قیامت)، اُتے ایمان لیاؤندے نیں۔ تے جہدا ساتھی شیطان
بن گیا اُہ یاد رکھے، کہ اُہ (شیطان) ساتھی ہون دے
اعتبار نال بُرا اے۔

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا
مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا
تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا
أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ
مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

الحجرات: ۱۱-۱۳

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَآحْسَانًا وَبِذَى الْقُرْبَىٰ وَ
الْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَ
الْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ
السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَلًا فَخُورًا

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ
بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ ؕ وَاعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا
مُّهِينًا

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِنَاءِ
النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ
الْآخِرِ ؕ وَمَن يَكُنِ الشَّيْطَانَ لَنَةً قَرِينًا
فَسَاءَ قَرِينًا

النساء: ۲۷-۲۹

بے شک اللہ انصاف کرنے سے احسان کرنے سے رشتہ داران دی طرح غیر ان لوگوں کو عطا کرنے کا حکم دینا ہے، تے اللہ بے حیائی، تے ہر قسم دی بُرائی تے حکم عدولی توں منع کر دے او تہا نو نصیحت کر دے، تانجے تسیں سبجہ جاؤ۔

تے اللہ دے عبد نو پورا کرو! جد تسیں ابد سے نال عبد تہو، تے قسماں نو پکا کرن توں بعد نہ توڑو! جد کہ تسیں اللہ نو اپنا ضامن بنا چکے او۔ بے شک اللہ جو کجھ تسیں کر دے او اہم جو جاندا ہے۔

تے تسیں اوس عورت وانگوں نہ بنو، جتھے اپنے سوتلر نو مضبوط کرن توں بعد مگرے مگرے کر دتاسی، تسیں اپنییاں قسماں نو اپو وچ دھوکھا دین دا وسید بناؤندے او تانجے اک جماعت دو جی جماعت توں طاقتور نہ ہو جائے۔ بیشک اللہ ابد سے نال تہا نو آزماندا ہے۔ تے قیامت دے روز اہ تہا دے لبی اہ سبجہ کجھ ظاہر کر دے گا، جد دے وچ تسیں اختلاف کر دے او۔

اسے لوکو! بہترے ایمان لیاٹے او، انصاف دی خبر داری وچ پکے ہو جاؤ! تے اللہ دی خاطر گواہ بن جاؤ! خواہ (گواہی) تہا ڈے اپنے خلاف ہووے، خواہ والدین دے، تے خواہ رشتہ داران دے خلاف ہووے۔ اہ مالدار ہووے یا غریب، اللہ اہناں دونوں تھیں ودھ کے لحاظ رکھن والا ہے، سوسیس اپنییاں فضول خواہشیاں دا پچھا نہ کرو، تانجے تسیں انصاف کر سکو! تے اگر تسیں سچ نو چھپاؤؤ، یاں (ابد سے توں) منہ موڑوؤ تو تہا (یاد رکھو!)

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ۗ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ○

وَأَوْفُوا بَعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنفُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا ۗ إِنَّ اللَّهَ يُعَلِّمُ مَا تَفْعَلُونَ ○

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَصَتْ غُرْلَهُمَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْ كَانُوا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ ۗ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ ۗ وَلِيُبَيِّنَ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ○

النحل: ۹۱-۹۳

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوَالِدِ الَّذِينَ وَالَ الَّذِينَ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا ۗ فَاللَّهُ أُولَىٰ بِإِيمَانِكُمْ فَلَا تُتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَخْلُوا بِهِ إِنْ تَلَّوْا أَوْ تُعْرَضُوا ۚ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ○

النساء: ۱۳۶

بے شک اللہ جو کچھ تمہیں کر دے او اہدے تمہیں خوب خبردار

اے۔

اللہ بری گل نوڈ بلیک وچ، اچھی آواز نال کہن نو پسند نہیں
کر داسے، سوائے اوس شخص تھیں جہدے نال ظلم کیتا
گیا ہووے۔ تے سچ مچ اللہ خوب سنن والا، خوب

جانن والا اے۔

اگر تہیں کسے نیکی نو ظاہر کرو یاں تہیں مہنو چھپا نوڈیاں
تہیں کسے برائی نو معاف کر دیو تے، بیشک اللہ گناہاں
نو معاف کرن والا رتے، سمجھ طاقتاں دامالاک اے۔

اے لوکو جہڑے ایمان لیائے او! اللہ دی خاطر انصاف
وچ گواہ بن کے مضبوطی نال کھڑے ہو جاؤ اتے کسے قوم دی
دشمنی تہا نو ایس گل تے نہ اگسائے کہ تہیں انصاف نہ کرو۔

ہمیشہ انصاف کرو! اہ تقویٰ دے زیادہ نیڑے اے۔
تے اللہ د تقویٰ اختیار کرو! بے شک اللہ جو کچھ تہیں
کر دے او، اوس توں خوب خبردار اے۔

اللہ نے اہناں نال جہڑے ایمان لیائے تے اہناں
نیک عمل کیتے، وعدہ کیتا اے کہ اہناں لی بخشش
تے بہت وڈا انعام اے۔

تے اہ لوک جہناں انکار کیتا تے ساڈیاں نشاناں نو
جھٹھلایا، اہ ای دوزخی نیس۔

تے اپنی اولاد نو غریبی دے ڈر تھیں قتل نہ کرو! ایس
اہناں نو وی درنق، دینے آں تے تہا نو وی۔ بے شک
اہناں دا قتل کرنا وڈا پاپ اے۔

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ
الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ. وَ كَانَ اللَّهُ
سَمِيعًا عَلِيمًا

لَا تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَخْفُوا
عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا قَدِيرًا

النساء: ۱۰۹-۱۱۰

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ
بِئْسَ شَهَادَةً بِالْقِسْطِ. وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ
شَتَانُ قَوْمٍ عَلَىٰ آخَىٰ تَعْدُوا. لِأَعْدِلُوا
هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ. وَ اتَّقُوا اللَّهَ. إِنَّ
اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا ذَكَرُوا بِآيَاتِنَا
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

السائدة: ۹-۱۱

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ حَتَّىٰ إِذَا لَقُوا
بِحَبْلِ قَتْلِهم. إِنَّ قَتْلَهُمْ
كَانَ خَطَاً كَبِيرًا

تے زنادے نیڑے ہرگز نہ جاؤ! بے شک راہ بے حیائی
اے، تے راہ، اک ہرا راہ اے۔

تے اہ جان جہنم اللہ نے حرام قرار دتا اے، اہنوں بغیر کے
شرعی، حق دے قتل نہ کرو اتے جہڑا مظلوم ہون دی حالت
وِیج قتل کیتا گیا، اسان اُبدے وئی نو بدلہ لین دی اجازت
دئی اے پر اہ قتل دے بدلے وِیج د مقررہ حدال، توں وُدھ
کے قتل نہ کرے۔ بے شک اپنے ایس بدلے لئی اہ قانونی
طور اُتے، مدد کیتا گیا اے۔

تے قسیم دی جائداد دے نیڑے نہ جاؤ، مگر بھلے انداز
نال ایسوں تیک کہ اہ اپنی پئی عمر جوانی، نو پہنچ جائے،
تے اپنے عہد نو پورا کرو! بے شک عہد دے بارے وِیج
پچھتیا جائے گا۔

تے جدتسیں منوتے پورا پورا منو! تے ٹھیک تکرلی نال
تو لو راہ (عمل، بہت چنگا اے تے اخیر دے لحاظ نال
سبھ توں تعریف دے لائق اے۔

تے جہداتینو کوئی علم نہیں اُہدا پچھتا نہ کر! بیشک کن، اکھ
تے دل ایساں سبھاں دا حساب لیا جائے گا۔

تے دھرتی اتے ہرگز اکڑ کے نہ چل! بے شک توں نہ تے
دھرتی نو پاڑ سکنا ایں تے نہ ای اُچھائی وِیج پہاڑاں تیک
پہنچ سکنا ایں۔

ایساں سبھ (عملوں، داہرا انجام تیرے رب دے حضور
نفرت دے لائق اے۔

وَلَا تَقْرَبُوا الرِّثَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاخِشَةً، وَ
سَاءَ سَمِيلاً ۝

وَلَا تَقْرَبُوا الرِّثَىٰ الَّذِينَ حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا
بِالْحَقِّ، وَ مَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا
لِرَبِّهِ سُلْطٰنًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الثَّمَنِ، إِنَّهُ
كَانَ مَثْـُورًا ۝

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الَّتِي تَبِيهُمُ إِلَّا بِالْحَقِّ هِيَ
أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ، وَ أَوْفُوا
بِالْعَهْدِ، إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْـُورًا ۝

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كُنْتُمْ وَرُثًا بِالْقِسْطِ كَسِ
الْمُسْتَقِيمِ، ذَلِكَ خَيْرٌ وَ أَحْسَنُ
تَأْوِيلًا ۝

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ
السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ
عِنْدَهُ مَسْـُورًا ۝

وَلَا تَقْفِيسُ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا، إِنَّكَ لَنْ
تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَ لَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ۝

كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ
مَكْرُوهًا ۝

اقتصادی نظام وے بنیادی اصول

اقتصادی گلاں یعنی کمان تے خرچن دے بارے وچ اسلام دا بنیادی اصول اہ وے کہ ہر شے د حقیقی مالک اللہ تعالیٰ اے۔ فیروی ہر انسان دی قانونی ملکیت یاں دو۔ جے لفظاں وچ، اہدا ملکیت دا حق، تے اہدا استعمال یاں اک دے نام توں دو جے دے نام اُتے اہدا انتقال، اہد سبھ گلاں اسلام مند اے۔ تے اہناں حقان دی سانہ سمحال وی کردا اے۔ پر ملکیت دے اہ سبھ حقوق اوس اخلاقی فرض دے مطابق ای ملن گے، کہ جہدے نال معاشرے دے ہر طبقے نو ملک دی دولت وچوں اہدا جباڑ حصہ ملدا رہے۔ ایس ذمہ داری دے اک حصے نو، تے قانونی شکل دے کے حکمان نال عمل دے قابل بنا دتا گیا اے۔ فیروی ایس سلسلے وچ زیادہ زور اپنی خوشی تے مرضی نال و تہرانی کرن اُتے دتا گیا اے، جہدے نتیجے وچ انسان اچھے روحانی تے اخلاقی رتے پاسدا اے۔

تے جداساں فرشتیاں نو اکھیا؛ ایس سارے آدم دی فرمانبرداری کرو، سو اہناں نے فرمانبرداری کیتی، سوائے ابلیس دے۔ اُسنے انکار کیتا۔

تداساں اکھیا؛ اے آدم ابلیسک اہ دابلیس، تیرا تے تیری بیوی دا دشمن اے۔ سو اہ تہانو دومان نو باغ دارام دی جگہ، وچوں باہر نہ کڈھ دیوے کہ توں غم دا شکار ہو جاویں۔

بے شک اہ دباغ، تیرے لئی تیار کیتا گیا اے کہ توں اہدے

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰئِكَةِ اسْجُدْوا لِآدَمَ فَسَجَدُوْا
اِلَّا ابْلٰیْسَ ؕ اَبٰی ۝

فَقُلْنَا يَا اٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوُّكَ وَ
اِسْرٰؤِیْلَکَ فَلَا یَخْرُجْکَ مَمَّا وِیْنَ الْجَنَّةِ
فَتَتَشَفٰی ۝

اِنَّ لَکَ اَلآتِیٰتُ عَ فِیْہَا وَلَا تَعْمٰی ۝

اندر نہ بھکھا رہیں تے نہ ننگا -

تے بے شک اہوی (وعدہ اسے) کرتوں ابدے اندر نہ
پیا سا رہیں تے نہ دھپے پھریں -

تے اپنی دولت آپوچ جمبوٹھے طور پر لیجے نال ہرگز نہ کھاؤ!
تے اُسوڑ دولت نو، حاکماں لئی وڈھی وے طور تے پیش نہ
کرو! تانجے تسیں لوکاں وی دولت دا اک حصہ نا انصافی
نال کھا جاؤ، حالانکہ تسیں دھتھیقت نو، جاندے او -

اسے لوکو ا جہڑے ایمان لیاٹے او، اپنی دولت نا جاٹز
طور اٹے آپوچ ہرگز نہ کھاؤ! سوائے اہدے کہ تہاڈی
رضامندی نال، سوڈا کرنی دی کوئی صورت ہو وے۔ تے اپنے
آپ نوں ہرگز قتل نہ کرو! بے شک اللہ تہاڈے نال بار بار
رحم دا سلوک کرن والا اے -

وَ اِنَّكَ لَا تَعْلَمُوْا فِيْهَا وَلَا تَضَعِيْ ۝

لُح: ۱۱۷-۱۲۰

وَلَا تَأْكُلُوْا اَمْوَالِكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ
وَتُدْلُوْا بِهَا اِلَى الْحُكَّامِ لِيَتَاكُلُوْا فَرِيْقًا
مِّنْ اَمْوَالِ النَّاسِ بِالْاِثْمِ وَاَنْتُمْ
تَعْلَمُوْنَ ۝

البقرۃ: ۱۸۹

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَأْكُلُوْا
اَمْوَالِكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ اِلَّا اَنْ
تَكُوْنَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ وَّسُكْمٍ
وَلَا تَقْتُلُوْا اَنْفُسَكُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ
بِكُمْ رَحِيْمًا ۝

النساء: ۳۰

جہاد

جہاد دے معنی میں: کسے ناپسند دان بھانڈی، شے دا پوری طاقت نال مقابلہ کرنا۔
ابہیان تن قسماں میں :-

۱ - نظر آؤن والے دشمن دا مقابلہ کرنا۔

۲ - شیطان دا مقابلہ کرنا۔

۳ - اپنے نفس دا مقابلہ کرنا۔

قرآن کریم اہ تعلیم دیندا اے کہ جدوں جنگ شروع ہووے، اہ ایس طور اتے لڑی
جائے کہ جان تے مال دا گھٹ توں گھٹ نقصان ہووے، تے جتنی جلدی ہو سکے، اہ متو بند
کر کے ویر نو مکاؤنا جائے۔

اہ لوک جہناں دے خلاف جنگ کیتی جانڈی اے، اہہناں نو
جنگ کرن دی اجازت دتی گئی اے، ایس لئی کہ اہہناں اتے
ظلم کیتا گیا اے۔ تے بے شک اللہ اہہناں دی مدد کرن
دی طاقت رکھدا اے۔

جھڑے اپنے گھراں وچوں ناحق کڈھے گئے، صرف ایس لئی
کہ اہہناں اکھیا: ساڈا رب اللہ اے۔ تے اگر اللہ کجھ لوکاں
نو کجھ لوکاں دے ذریعے روک نہ دیندا (تے) بے شک
راہباں دیاں خانگاہواں تے گرجے تے بہودیاں دے عبادتخانے
تے مسجدیں، جہناں وچ عام طور تے اللہ دا نام لیا جاندا
اے، ڈھا دتیاں جانڈیاں۔ تے اللہ اوس دی ضرور مدد
کردا اے، جہڑا اہدی (اللہ دی) مدد کردا اے۔ بیشک

إِنَّ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِإِثْمِهِمْ ظِلْمًا ۖ إِنَّ
اللَّهَ عَلِيمٌ لِّقَدِيرِهِ ۝

إِنَّ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ
حَقٍّ إِنَّ أَكْبَرَ تَقْوِيلُوا رَبُّنَا اللَّهُ ۖ وَلَوْ
لَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ
لَفَسَدَتِ سَوَامِعُ دَارِ بَيْتِهِ وَصَلَوَاتُ
وَمَسَاجِدُ يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ
كَثِيرًا ۖ وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ ۗ
إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ۝

اللہ طاقت والا غلبہ والا ہے۔

اللہ تبارک و تعالیٰ اُنہاں لوکاں توں نہیں روک دا اے جنہاں دین دے پاروں تہا دے نال جنگ نہیں کیتی تے تہا توں تہا دے گھراں وچوں باہر نہیں کڈھیا، ایس توں کر تئیں اُنہاں نال مہربانی تے انصاف کرو، بے شک اللہ انصاف کرن والا ہے نال پیار کردا اے۔

اللہ تبارک و تعالیٰ صرف اُنہاں لوکاں نال دوستی کرن توں روکدا اے، جنہاں دین دے پاروں تہا دے نال جنگ کیتی تے تہا نو، تہا دے گھراں وچوں (خود) کڈھیا دیاں، تہا نو باہر کڈھن وچ دوسریاں وی مدد کیتی۔ تے جہڑے اُنہاں نال دوستی کر دے نیں۔ اہ ای ظلم کرن والے نیں۔

اے لوکو! جہڑے ایمان لیاے او، کیا میں تہا نو اک اجبے سودے دی دس نہ پاواں؟ جہڑا تہا نو اک دکھ بھرے عذاب تمہیں نجات دیوے۔

تئیں ایمان رکھدے او اللہ تے اُبدے رسول اُتے، تے تئیں اللہ دی خاطر اپنے مالاں تے جان نال جہاد کر دے او۔ اہ عمل، تہا دے لمی چنگیرا اے، اگر تئیں راہدی حقیقت توں جان دے او!

تے اہ لوک جہڑے ساڈے راہ توں جہنم لئی کوشش کر دے نیں اسیں اُنہاں توں اپنے راہواں دی ضرورت نہمانی کر نیں اُن۔ تے بے شک اللہ سبکی کرن والا ہے نال اے۔ اہ لوک جہڑے ایمان لیاے تے اُنہاں اللہ دی خاطر اپنے گھراں وچوں، ہجرت کیتی تے اللہ دی خاطر اپنی جان دا داں

لَا يَنْهٰكُمْ اللّٰهُ عَنِ الذّٰلِیۡنَ لَمۡ یُقَاتِلُوْا کُمْ فِی الدّٰیۡنِ وَ لَمۡ یُخْرِجُوْکُمْ مِّنۡ دِیَارِکُمْ اِنَّ تَبَرُّوْهُمْۙ وَ تَفْسِطُوْا اِلَیْہِمۡۙ اِنَّ اللّٰهَ یُحِبُّ الْمُقْسِطِیۡنَ ۝

اِنَّمَّا یَنْهٰکُمُ اللّٰهُ عَنِ الذّٰلِیۡنَ مَا تَلُوْکُمْ فِی الدّٰیۡنِ وَ اَخْرَجُوْکُمْ مِّنۡ دِیَارِکُمْ وَ ظَاہِرًا عَلٰی اٰخِرِ اٰجِلِکُمْ اَنْ تَوَلّٰوْهُمۙ وَ مَنْ یَتَوَلّٰہُمْ فَاُولٰٓئِکَ هُمُ الظّٰلِمُوۡنَ ۝

المستحنة ۹۰-۱۰

یٰۤاَیُّهَا الذّٰلِیۡنَ اٰمَنُوْا هَلۡ اَدُلُّکُمْ عَلٰی تِجَارَةٍ تَنْجِیْکُمْ مِّنۡ عَذَابِ اِلٰہِیۡمِ ۝

تُوْمِنُوۡنَ بِاٰلِہِ وَّرَسُوْلِہِ وَ تَجَآہِدُوۡنَ فِی سَبِیْلِ اللّٰہِ بِاَمْوَالِکُمْ وَ اَنْفُسِکُمْۙ ذٰلِکُمْ خَیْرٌ لَّکُمْ اِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُوۡنَ ۝

القصف ۱۱-۱۲

وَ الذّٰلِیۡنَ جَآہِدُوْا فِیۡنَا لَنَهَبۡنَہُمۡ سُبُلَنَا ۙ وَ اِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِیۡنَ ۝

المنکبوت ۷۰

اَلذّٰلِیۡنَ اٰمَنُوْا وَ هَآجَرُوْا وَ جَآہِدُوْا فِیۡ سَبِیْلِ اللّٰہِ بِاَمْوَالِہِمۡ وَ اَنْفُسِہِمۡ

تے جاناں نال جہاد کیتا راہ، اللہ دی نظر وچ سمجھ توں
اچھے درجے اُتے نہیں، تے اہی نہیں جہڑے مبتن والے نہیں۔

بے شک اللہ نے مومنوں تھیں اُہناں دیاں جہاد داں تے
جاناں، ایس وعدے نال کہ اُہناں لئی جنت ہوئے گی،
خرید لیاں نہیں۔ اہ اللہ دے راہ وچ جنگ کر دے نہیں، غیر
اُہ قتل کر دے نہیں تے قتل کیتے جاندے نہیں۔ اہ اک
وعدہ اے جہڑا اُہنے (اللہ نے) اپنے اُتے، تورات تے
انجیل تے قرآن وچ واجب قرار دتا اے۔ تے اللہ نالوں
وَدھ کے وعدے اُتے پورا اُترن والا کون اے؟ سو
تسیں اپنے ایس سو دے وچ خوشیاں مناؤ، جہڑا تسیں
اُہدے نال (اللہ نال) کیتا اے تے اہی اُہ اعلیٰ کامیابی اے۔
مومنوں وچوں جہڑے بیٹھ رہن والے نہیں، اُہ (سوائے
اُہناں دے جہڑے لاچار نہیں) تے جہڑے اللہ دے راہ
وچ اپنے مالوں تے جاناں نال جہاد کرن والے نہیں برابر
برابر نہیں ہو سکدے۔ اللہ نے اپنے مالوں تے جاناں
نال جہاد کرن والیاں نو بیٹھ رہن والیاں اُتے درجے دے
محافظ نال بزرگی دتی اے۔ تے اللہ نے ہر اک نال چنگا وعدہ
کیتا اے۔ تے اللہ نے جہاد کرن والیاں نو بیٹھ رہن والیاں
اُتے اک ووڈے انعام نال بزرگی دتی اے۔

اعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأَوْلَىٰكَ هُمْ
الْقَائِدُونَ ۝

التوبة: ۲۰

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ
الْجَنَّةَ، يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ، وَوَعَدًا عَلَيْهِمْ حَقًّا
فِي النَّوْزَةِ وَالْأَرْجِيلِ وَالْقُرْآنِ، وَ
مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا
بِمَبِيعَتِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ، وَذَلِكَ
هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝

التوبة: ۱۱۱

لَا يَسْتَوِي الْقَائِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ، فَصَلَّ
اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ
عَلَى الْقَوْمِ دَرَجَةً، وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ
الْحُسْنَى، وَفَصَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى
الْقَوْمِ بَيْنَ أَجْرٍ عَظِيمًا ۝

التساء: ۹۶

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ الزُّكَاةِ أَهْلُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ امْتِنَانِهِمْ رَافِعُونَ أَعْيُنَهُمْ وَهُمْ عَنْ حُرْمَتِ أَيْمَانِهِمْ تُجَافُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ امْتِنَانِهِمْ رَافِعُونَ أَعْيُنَهُمْ وَهُمْ عَنْ حُرْمَتِ أَيْمَانِهِمْ تُجَافُونَ ۝

مومنان دیاں صفقات

4

قرآن کریم اللہ تعالیٰ اُسے ایمان لیاؤن دی ضرورت نو کھول کے بیان کردا اے ، تے

باری تعالیٰ دی ذات و پرچ دیلاں و آل سادہ اوصیان پھیرا اے : اے۔ ایس گل اُسے زور دیندا اے

اے کہ اللہ تعالیٰ سدا الہام دے دے دریغے اپنا کلام اتاردا رہندا اے۔ اگر اللہ تعالیٰ بنیانا تے

اُنہاں دے پیر و کاراں دے دے دریغے اپنییاں صفقات دا ظاہر کرنا بند کر دے ، تے باری تعالیٰ

دے وجود اُسے چختہ ایمان باقی نہ رہے۔ ایس لئی اہ گل نہایت ضروری اے کہ جدوں تیکر

السان ایس دیا وچ موجود میں ، اُنہاں وچوں بعضیاں اُسے اللہ دا الہام نازل ہوندا رہے۔

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۝ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَائِعُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ امْتِنَانِهِمْ رَافِعُونَ أَعْيُنَهُمْ وَهُمْ عَنْ حُرْمَتِ أَيْمَانِهِمْ تُجَافُونَ ۝

جے شک مومن کامیاب ہونگے میں۔ اہ جہڑے اپنیاں نمازاں وچ عاجزی اختیار کرن والے میں تے اہ جہڑے ہر طرح دے فضول (عمل) توں منہ موٹوں والے میں۔

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ امْتِنَانِهِمْ رَافِعُونَ أَعْيُنَهُمْ وَهُمْ عَنْ حُرْمَتِ أَيْمَانِهِمْ تُجَافُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ امْتِنَانِهِمْ رَافِعُونَ أَعْيُنَهُمْ وَهُمْ عَنْ حُرْمَتِ أَيْمَانِهِمْ تُجَافُونَ ۝

تے اہ جہڑے اپنیاں شرم گاہواں دی حفاظت کرن والے میں۔ سوائے اپنیاں بیویاں توں یا اُنہاں (مورتاں) توں جنتناں دے مالک ہوئے اُنہاں دے سجھے سمجھ، ایس لئی کہ اُنہاں دے پاروں اہ الزام لگن توں پاک میں۔

فَمَنِ ابْتغَىٰ ذِكْرًا ذَلِكْ سَاءَ ذِكْرًا هُمُ الْعَادُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ امْتِنَانِهِمْ رَافِعُونَ أَعْيُنَهُمْ وَهُمْ عَنْ حُرْمَتِ أَيْمَانِهِمْ تُجَافُونَ ۝

لیکن اہ جہڑے ایس قاعدے قانون توں ہٹ کے کوئی ہور راہ لہندے میں ، اہ زیادتی کرن والے میں۔ تے اہ جہڑے اپنیاں امانتاں تے اپنے قول قرار دی راکھی کریں والے میں،

تے اُہ جہڑے اپنیاں نمازاں دی مخالفت کر دے نیں۔
 اِہِ اِی لُک و اِرِث نِیں۔
 جہڑے بہشت دے وارث ہون گے۔ اُہ اُوس وِچ
 ہمیشہ رہن گے۔

تے رحمان خدا دے بندے اُہ نیں، جہڑے دھرتی اُتے بڑے
 ادب نال چل دے نیں۔ تے جد کدی جاہل لوک اُہناں نال
 مخاطب ہوندے نیں، اُہ کبندے نیں؛ سلام؛ سلام؛
 تے اُہ نیں، جہڑے اپنے رب دے حضور سجدے دی
 حالت وِچ تے کھڑے رہ کے (عبادت وِچ) رات گزار دے
 نیں۔

تے اُہ نیں، جہڑے اکھ دے نیں؛ رَبَّا اِسَاڈے توں
 دوزخ دا عذاب مل دے۔ بے شک اُہدا عذاب بہت
 وُڈی تباہی اے۔

بے شک اِہ (دوزخ) عارضی ٹھکانے تے گھر، ہر دو طرح
 اِی بُری اے۔

تے اُہ نیں، جہڑے، جد خرچ کر دے نیں، نہ فضول حسنہ
 کر دے نیں تے نہ کجھو سی، تے اِہناں دوناں دا وِچکارا راہ
 پھڑ دے نیں۔

تے اُہ نیں، جہڑے اللہ دے نال کسے ہو رُو عبادت لئی
 نہیں پکار دے، تے اُہ جان جہنم اللہ نے حرام قرار دتا اے
 اُہنوں کسے بغیر (شرعی) حق دے قتل نہیں کر دے، تے
 نہ اُہ زنا کر دے نیں۔ تے جہڑا اِہ (حکم عدولی) کرے گا، اُہ
 گناہ دی چٹی بھرے گا۔

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ
 اُولٰٓئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ

الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا
 خَالِدُونَ

المؤمنون: ۲۰-۱۲

وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِيْنَ يَمْشُوْنَ عَلٰٓ
 الْاَرْضِ هَوْٓنًا وَّ اِذَا خَاطَبَهُمُ الْجٰهِلُوْنَ
 قَالُوْا سَلٰمًا

وَالَّذِيْنَ يَبِيْتُوْنَ لِربِّهِمْ سُجَّدًا وَّ
 قِيَامًا

وَالَّذِيْنَ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ
 جَهَنَّمَ ۗ اِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا

اِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَّ مُقَامًا

وَالَّذِيْنَ اِذَا اَنفَقُوْا لَمْ يُسْرِفُوْا لَمْ
 يَبْخَرُوْا وَاَوْ كَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَامًا

وَالَّذِيْنَ لَا يَدْعُوْنَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ وَّ
 لَا يَفْتُلُوْنَ النَّفْسَ الَّتِيْ حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا
 بِالْحَقِّ وَاَلَّا يَزْنُوْنَ ۗ وَّمَنْ يَفْعَلْ
 ذٰلِكَ يَلْتَقِ اٰثَمًا

قیامت دے روز اُہدی سزا دینی ہوئے گی، تے اُہ ذیل ہو کے اُہ دے وچ پیا رہے گا۔

سوائے اُنہاں لوکاں دے جنہاں توبہ کر لی تے ایمان لیا تے تے نیک عمل کیتے، سواہ ای، اُہ لوک نیں کہ اللہ اُنہاں دیاں برائیاں نیکیاں وچ بدل دے گا۔ تے اللہ بہت بخشنہار بار بار رحم کرن والا

اے۔

تے جنہاں توبہ کیتی تے نیک عمل کیتے۔ سواہ ای اپنے اللہ دے حضور سچی توبہ نال مُردے نیں۔

تے اُہ نیں، جہڑے جو ٹھکی گواہی نہیں دیندے نیں، تے جدوں اُہ کے فضول چیزے کولوں گزر دے نیں، تے بڑے وقار نال گزر دے نیں۔

تے اُہ نیں کہ جدوں اُنہاں دے سلسلے اُنہاں دے رب دیاں آیتاں دا ذکر کیتا جاوے تے، اُہ اُنہاں اُتے اُتے بولے ہو کے (بے سوچے سمجھے) ڈِگ نہیں پیندے۔

تے اُہ نیں، جہڑے اکھ دے نیں: ساڈیا ربا! ساؤ، ساڈیاں بیویاں تے اولاد پاروں اٹھاں دی ٹھنڈ بخش دے، تے ساؤ متقیان (خدا اولوں دُرن والیاں) دار رہنا بنا۔

اے ای اُہ لوک نیں، جہڑے بہشت وچ افام دے طور تے اُچا مقام دتے جان گے، ایس لئی کہ اُنہاں صبر کیتا، تے اُہ اوس (بہشت)، وچ دعاواں تے سلامتی دے پیغام پیش کیتے جان گے۔

اُہ اوس وچ ہمیشہ رہن گے۔ اے (بہشت)، عارضی ٹھکانا تے مستقل گھر بناؤ لئی بہت چنگی اے۔

اے رسول! توں اُنہاں نو اکھر، اگر تہاڈی دعا اُہ دے

يُضَعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ
يَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا

لَا تَمُنْ بِتَابِ رَبِّكَ وَعَمَلٍ مَّعَلَا صَالِحًا
فَأُولَٰئِكَ يَجْزِلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتِهِ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى
اللَّهِ مَتَابًا

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا
بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ
يَخْرُجُوا عَلَيْهَا ضَمًا وَعُمِيًّا

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ
أَزْوَاجِنَا ذُرِّيَّتًا قَرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا
لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَ
يُلْقَوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا

خَلِيدٍ بِنِ فِيهَا، حَسَنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ

حضور نہ ہووے، تے میرا رب تہاڑی کوئی پروا نہ کرے
سو بے شک تہاں سچ نو جھٹھلایا اے، ایس لئی جھٹھلاؤن
پاروں، اہ سزا تہا نو چنبر جاتے گی۔

بے شک اہ لوک جنہاں آکھیا: ساڈا رب اقداسے
فیر ایس رتوں، اُتے پتے پیریں کھوتے رہے،
اُہناں اُتے فرشتے اُتر دے (تے آکھدے)، نیس:
نہر دار اُتیس نہ ڈرو! تے نہ کسے قہم دا غم کرو! تے اوس
جنت دے ملن نال خوش ہو جاؤ، جہدا تہا نو وعدہ دتا
جاندا سی۔

ایس ای تہاڈے دوست آں، ایس دنیا (وچ) تے
آخرت وچ تے تہا نو اوس (جنت) وچ براہ چیز لے گی،
جہدی تہا تہاڑیاں جاناں کرن دیاں، تے اُمدے وچ ہر
اہ چیز تہا نو لے گی، جہڑی تیسیں منگو گے۔

اہ اک ضیافت اے بڑے بخشنہار (تے)، بہت مہربان
(مُحَد) وولوں۔

كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ۝

الفرقان: ۶۴-۷۸

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ
اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ
أَلَّا تَكْفُرُوا وَلَا يَخَافُوا وَلَا يَحْزَنُوا
وَأَبشِرُوا
بِالْحَسَنَةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ۝

تَنْحُنُّ أُولَئِكَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي
الْآخِرَةِ - وَ لَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي
أَنْفُسُكُمْ وَ لَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ۝

نُزُلًا مِّنْ غَفْوَةٍ رَّحِيمٍ ۝

حم السجدة: ۳۱-۳۳

مردتے عورت دے برابری دے حقوق

اسلام دے دعوے توں پہلاں عورتاں نو عورت ہون دے لحاظ نال کوئی قانونی حق نہیں ملدے سن۔ اسلام ای اہ مذہب اے۔ جھٹھے کابل طور اُتے عورتاں دے حق قائم کیتے نیں۔ مثال دے طور اُتے :-

۱۔ اسلام نے عورتاں دے حقوق دی پوری پوری نگرانی کیتی اے۔

۲۔ رُوحوانی تے مذہبی دوناں میداناں وچ عورتاں نو مرداں دے مساوی مقام اُتے کھڑا کیتا اے۔

۳۔ عورتاں نو آزاد حیثیت دتی اے۔

۴۔ عورتاں نو ملکیت دے حقوق دلائے نیں۔

۵۔ عورتاں دے حقوق تے ذمہ داریاں نو الہی قانون دا اک حصہ بنا دتا اے۔

جھڑے لوک مومن ہون دی حالت وچ نیک عمل کردے نیں، خواہ اوہ مرد ہون یا عورتاں، یقیناً اسمیں اُہناں نو اک پاک جیاتی دیاں گے۔ تے ضرور اسمیں اُہناں نو اُہناں دا انعام دیاں گے، اُہناں دے سمجھتوں چکے عمل دے مطابق، جھڑا اُہ (دینا وچ) کردے سن۔

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ اُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً ۗ وَ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۝

النحل: ۹۸

تے جھڑے لوک نیک عمل کردے نیں، خواہ اوہ مرد ہون یا عورتاں۔ سو اُہ ای جنت وچ داخل ہون گے، تے اُہناں اُتے رتی بھر دی عظیم نہیں کیتا جائے گا۔

وَمَنْ يَّمْثَلِ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ قٰدِرًا لِّمَا كَانَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ ۗ وَ لَا يُظْلَمُوْنَ نَقِيْرًا ۝

النساء: ۱۲۵

بے شک کامل فرما تیرا مرد تے کامل فرما تیرا مرد عورتاں، تے مومن مرد تے مومن عورتاں، تے تابعدار مرد تے تابعدار عورتاں تے سچے مرد تے سچیاں عورتاں، تے صبر کرن والے مرد تے صبر کرن والیاں عورتاں، تے عاجز مرد تے عاجز عورتاں، تے صدقہ کرن والے مرد تے صدقہ کرن والیاں عورتاں، تے روزہ رکھن والے مرد تے روزہ رکھن والیاں عورتاں تے اپنیاں شرم گاہواں دی حفاظت کرن والے مرد تے اپنیاں شرم گاہواں دی حفاظت کرن والیاں عورتاں، اللہ نو بہت یاد کرن والے مرد تے یاد کرن والیاں عورتاں، ایہناں سبھناں لمی اللہ نے بخشش تے بہت وڈا انعام تیار کیتا اے۔

جہڑا کوئی بُرائی کر دا اے، اُسہو نہیں بدلاؤ تا جائے دا اگر اُپسے برابر ای۔ تے جہڑے نیک عمل کر دے نیں، خواہ اہ مرد ہون یا عورتاں، سواہ ای لوک نیں جہڑے جنت د بہشت وِچ داخل ہون گئے، اُہ اوس وِچ بے حساب ای انعام دے تے جان گئے۔

تے مُطلقہ عورتاں اپنے تین حیضان (دی مدت) تک انتظار کرن تے اُہناں لمی جائز نہیں کہ اللہ نے جو کجھ اُہناں دے رحماں وِچ پیدا کیتا اے، اُہسواہ چھپا رکھن، اگر اُہ اللہ تے آخرت دے دن اُتے ایمان رکھ دیاں نیں۔ تے ایس مدت وِچ اُہناں دے خاوند اُہناں نو واپس لین دے زیادہ حقدار نیں، اگر اُہ صلح صفائی دا ارادہ رکھ دے ہون، تے اجہا حق اُہناں عورتاں دا وی اے۔ تے جہنم اوصاف نال ادا کرنا اُہناں تے واجب اے۔ تے مرداں لمی عورتاں اُتے اک درجہ وُڈیائی اے۔ تے اللہ غاب حکمت والا اے۔

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَشِيعِينَ وَالْخَشِيعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ۝

الاحزاب: ۳۶

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُحْزَمُ إِلَّا بِمَا عَمِلَ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ دَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَالُوا لَيْكَ يَدُ الْخُلُوفِ الْجَنَّةِ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ۝

المؤمن: ۴۱

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ وَبُعُو ثَلَاثَةً أَحَقُّ يَرُدَّ هُنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا الْأَصْلَاحَ وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۚ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝

ابھی طلاق دو واری دتی جا سکدی اے۔ فیریاں اہنیاں تو
 مناسب طریقے نال روک نوویاں اہنیاں نو احسان نال ودیا
 کر دیو! تے تہاڑے لئی جائز نہیں کہ جو کجھ تساں اہنیاں نو دتا
 سی ابد سے وچوں کوئی شے واپس نوؤ۔ سوائے ابد سے کہ اہ
 دو نویں ڈرن کہ اہ اللہ دیاں حدیاں نو قائم نہیں رکھ سکے۔
 سوا اگر تسیں ڈرو کہ اہ دو نویں اللہ دیاں حدیاں نو قائم نہیں
 رکھن دے، فیریاں دو نوواں اُتے کوئی گناہ نہیں۔ اگر عورت
 اپنی آزادی لئی مرد نو کجھ دے دیسے۔ اہ اللہ دیاں حدیاں
 سو تسیں اہنیاں نو اُتے نہ جاؤ! تے جہڑے اللہ دیاں حدیاں
 توں اگے لنگھ جان دے نیں، سوا اہ ای لوک نیں جہڑے ظلم
 کرن واسے نیں۔

الطَّلَاقِ مَرَّتَيْنِ فَاِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ
 اَوْ تَشْرِيحٌ بِاِحْسَانٍ، وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ
 تَاْخُذُوْا مِنْهَا اْتِيْتُمْوْهُنَّ شَيْئًا اِلَّا اَنْ
 يَّبْحَثَا فَاِذَا بَيَّنَمَا حُذُوْدَ اللّٰهِ فَاِنْ خِفْتُمْ
 اَلَّا يَفِيْتَمَا حُذُوْدَ اللّٰهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا
 فِيمَا افْتَدَتْ بِهٖ، تِلْكَ حُذُوْدُ اللّٰهِ فَلَا
 تَخْتَدُوْهُنَّ. وَ مَنْ يَتَعَدَّ حُذُوْدَ اللّٰهِ
 فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُوْنَ ○

البقرة: ۲۲۹-۲۳۰

شوددی ممانعت

قرآن کریم وچ سُود لئی ”رِبا“ والفظ استعمال ہوا ہے۔ عام طور اُتے ”رِبا“ نو سُود دا متبادل لفظ خیال کیتا جاندا ہے۔ پر اہ درست نہیں۔ ”رِبا“ دا مفہوم سُود نئے مفہوم توں بہت وسیع اے۔

”رِبا“ ایس لئی منع اے کہ ایس دے نتیجے وچ دولت کجھ ای ہتھان وچ جمع ہو جاندی اے۔ تے ایس لئی وی کہ اہدے نال لوکان دی بہتری تے جلیائی دے کماں وچ روک پیدا ہوندی اے۔ دراصل گل رنج اے کہ قرض دین والا سُودی قرضے دے ذریعے مقروض دی ضرورت تے مشکل توں ناجائز فائدہ اٹھاندا اے۔

جہڑے لوک سُود کھاندے نیں، اُہ نہیں کھڑے ہوندے، مگر اوس طرح جیویں اُہ شخص کھڑا ہوندا اے جہدے اُتے شیطان (یعنی جنون دی بیماری) دا داڈھا وار ہووے۔ ایس دی وجہ اہ وے کہ اُہ اکھدے نیں؛ سُوداگری دی اک طرح دا سُود اے۔ جدوں کہ اللہ نے سُوداگری نو حلال (جائز) قرار دتا اے تے سُود نو حرام (ناجائز) سو جہدے کول اُہدے رب و توں نصیحت (ہدایت) آگئی تے اُہ باز آگیا۔ اُہدے لئی جو کجھ اُسنے پہلاں لیاں جائز ہو گیا تے اُہ معاملہ اللہ نال اے۔ تے اُہ جہڑے (سُود لیں و تے) فیر رجوع کر گئے اُہ دوزخی نیں۔ اُہ اُہدے وچ دیر تیکر رہن والے نیں۔

اللہ سُود نو ختم کر دیندا اے تے صدقے خیرات نو دھائی جاندا اے، تے اللہ کسے پکے کافر تے، وڈے پاپی نال پیار

اَلَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَتَغَيَّرُونَ
رَبًّا كَمَا يَتَغَيَّرُونَ الشَّيْطَانُ
مِنَ الْمَتِّ ۗ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا
الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا ۗ وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ
وَحَرَّمَ الرِّبَا ۗ فَمَن جَاءَكَ مَوْعَدًا
مِّنْ رَّبِّهِ فَاَتَتْهُ فَلَهُ مَا سَلَفَ ۗ وَ
أَمْرًا إِلَى اللَّهِ ۗ وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ ۗ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝

بِمَحَقِّ اللَّهِ الرِّبَا وَبِزَيِّنِ الصَّدَقَاتِ ۗ وَ
اللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ۝

نہیں کروا سے۔

بے شک اُہ لوک جہڑے ایمان لیا ئے تے اُہناں نیک عمل کیتے، تے نماز قائم کیتی تے زکوٰۃ ادا کیتی اُہناں لمی اُہناں دے رب ت کوں اُہناں دا اجرا سے، تے نہ اُہ ڈر رکھن گے تے نہ اُہ غم کھان گے۔

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ
آقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ - وَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ○

اسے لوکو! جہڑے ایمان لیا ئے او اللہ تعالیٰ ڈرو! اگر تیسیں مومن او، تے سود و چول جو کجھ باقی رہ گیا اسے اُہنوں چھڈ دیو!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا
مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُمْ
مُؤْمِنِينَ ○

لیکن اگر تہاں او (عمل یعنی سود چھڈنا) نہ کیتا، تہ تہیں اللہ تے اُہدے رسول ناں جنگ کرن لمی تیار ہو جاؤ! تے اگر تہیں توبہ کرو، فیر تہاڈے لمی تہاڈا اصل زر (جاڑ) اسے نہ تہیں دکے اتے، ظلم کرو گے تے نہ تہاڈے اتے ظلم کیتا جائے گا۔

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ
اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ
أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ○

تے اگر کوئی قرضائی حالات دی تنگی داسکار ہووے، تہ اُہنوں خوشحالی تیکر مہلت دینی واجب اسے تے اگر تہیں جانندے او، تے تہیں اُہنوں خیرات دے طور تے معاف کر دیو، او عمل تہاڈے لمی بہت چنگا سے۔

وَأَن كَانَ ذُو عَسْرَةٍ فَنظِرَةٌ إِلَى
مَيْسَرَةٍ - وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن
كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ○

تے اوس دن توں ڈرو! حد تہیں اللہ دی طرف موڑے جاؤ گے، فیر ہر جان نو، جو کجھ اُہنے کمایا اُہدا بدلہ پورا پورا دتا جائے گا، تے اُہناں اتے ظلم نہیں کیتا جائے گا۔

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ
ثُمَّ تَوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا
يُظْلَمُونَ ○

پیشگوئیاں

شروع وچ نازل ہون والیاں کئی سورتاں وچ، قرآن کریم مختلف واقعاں نو قرآن دیاں تعلیماں دی تائید وچ گواہی دے طور اُتے پیش کردا اے۔ ایہناں وچوں کجھ سورتاں پیشگوئیاں اُتے مشتمل نیں، جہڑیاں سینکڑیاں ورھیاں دی مدت پوریاں ہون دیاں رہیاں۔ کجھ پیشگوئیاں لفظی طور اُتے پوریاں ہو جان دیاں نیں، تے کجھ استعارے دار تک رکھ دیاں نیں، تے بعضیاں دو تویں قسم دیاں ہون دیاں نیں۔

رجیویں کہ پہلاں دستیا جا چکیا اے کہ قرآن کریم دانا م ای اک بہت وڈی پیشگوئی اے، جہڑی صدیاں توں ہر زمانے وچ پوری ہو رہی اے، فیر سمجھ توں پہلے الہام وچ علماں تے ہنراں دے قائم ہون تے پھیلن دی پیشگوئی کیتی گئی۔ اہدے وچ دستیا گیا اے کہ اوس زمانے وچ قلم دا استعمال عام ہونے گا۔

اُہنے اللہ نے، دو سمندر اں اُچھلایا اے، جہڑے اک دن ضرور مل جان گے۔

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيٰنِ ۝

اُہناں دوناں دے وچکار اک روک اے، اہ دونوں اک دوجے وچ داخل نہیں ہو سکدے۔

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيٰنِ ۝

الرحمن: ۲۰-۲۱

اے انساناں تے جتاں دی جماعت! اگر تسیں طاقت رکھدے اوکرتسیں اسماناں تے زمین دیاں حد اں وچوں باہر نکل جاؤ، تے نکل جاؤ! پر تسیں کسے دیں توں بغیر بچ کے نہیں نکل سکدے۔

يَمْخَشُرُ الْجِنَّ وَالْأَنسِ إِنِ اسْتَعْظَمْتُمْ
أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ
فَأَنْفُذُوا وَلَا تَنْفُذُوا إِلَّا بِسُلْطٰنٍ ۝

سو تسیں دونوں اپنے رب دیاں کہڑیاں نعمتاں دا انکار

فَيٰٓأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ۝

کر دے؟

تسآن دُونان اُتے آگ دی لاٹ تے ترا ماں (تانبا)،
گرا یا جائے گا۔ تے تسیں دونوں اک دو جے دی مدد
نہیں کر سکو گے۔

الرحمن: ۳۶-۳۴

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ
وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ

جدوں اسمان پھٹ کے دکھو دکھ ہو جائے گا۔
تے اہ اپنے رب دا حکم سنن لئی کن کرے گا، تے اہ
اُبدے اُتے فرض اے۔

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ
وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ
وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ

تے جدوں دھرتی پھیلا دتی جاوے گی۔
تے جو کجھ اُبدے اندر اے اُہنو باہر کڈھ کے خالی ہو جائیگی۔
تے اپنے رب دا حکم سنن لئی اُہ کن کرے گی، تے اہ اُبدے
اُتے فرض اے۔

الانشقاق: ۶-۳

وَإِذَا الْعِشَاءُ عُطِفَتْ

تے جدوں دن اُہنیاں توں گھمن اُہنیاں آوارہ چھڈ دیاں
جان گیاں

التكوير: ۵

وَإِذَا النُّفُوسُ رُجِعَتْ

تے جدوں دُقم قسم دے، لوک کٹھے کیتے جان گے۔

التكوير: ۸

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ

تے جدوں کتاباں پھیلا دتیاں جان گیاں۔
تے جدوں اسمان دی کھل لاه دتی جائے گی۔

وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ

التكوير: ۱۱-۱۲

إِذَا أُنزِلَتِ الْأَرْضُ زُلزَالَهَا

جدوں دھرتی خوب ہلائی جائے گی سخت جھٹکیاں نال۔ تے
(جدوں) دھرتی اپنے بوجھان نو باہر کڈھ کے رکھ دے گی۔

وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا

تے انسان آکھے گا: اُہنو کی ہو یا اے؟

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا

اوس دن اہ اپنیاں خبراں نو بیان کر دے گی۔

يَوْمَ مِيزِجُ نَجْوَىٰ أَخْبَارَهَا

ایس لئی کہ تیرے رب نے اُہنو ووجی کیتی ہوئے گی۔

يَا أَيُّهَا الَّذِي لَهُ مَا

اوس دن لوک دکھو دکھو ٹولیاں وِرح سانسے اوں گے ناناچے

يَوْمَ مِيزِجُ يَصْذَرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لَّيْلِيَوْمَ

اَعْمَالَهُمْ
فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ
وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

اے اپنے اپنے اعمال دا نتیجہ دکھائے جان۔
سو جسے ذرہ بھروی نیکی کیتی ہوئے گی اہ اہنو دیکھے گا۔
تے جسے ذرہ بھروی برائی کیتی ہوئے گی اہ اہنو دیکھے گا۔

الزّٰلزال: ۲-۹

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي
تَسْفَاً
تَسْفَاً

تے اہ تیرے کو لوں پہاڑاں مے بارے وپچ پچھدے نیں۔
سو توں آکھ: میرا رب اُہناں نو چکنا چور کر کے مٹی وانگ ادا
دے گا۔

يَبْدُرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا
لَا تَبْقَىٰ فِيهَا جَبَلًا وَلَا أَمْتًا

تے اہ اُہناں نو پدھری دھرتی وانگوں کر چھدے گا۔
توں اُہدے وپچ نہ کوئی ڈوگھ تے نہ کوئی اُچان وکھیں گا۔

طہ: ۱۰۶-۱۰۸

وَلَا ذَا وَقَعِ الْقَوْلِ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا
لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ
أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا أَكْفُرُونَ

تے جدوں اُہناں دے خلاف فیصلہ ہو جائے گا، اسپس
اُہناں لمی دھرتی وچوں اک کیڑا کڈھاں گے، جہڑا اُہناں نو
پھہر کر دے گا۔ ایس لمی کر نوک ساڈیاں آیتاں اُتے
یقین نہیں رکھدے سن۔

النمل: ۸۳

فَإِذَا بَرِقَ الْبَصْرُ
وَحَسَفَ الْقَمَرُ
وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ

جدوں نظر پتھرا جائے گی۔
تے چن گر ہنیا جائے گا۔
تے سورج تے چن کٹے کیتے جان گے۔

القصية: ۸-۱۰

فطرت و مطالعہ

قرآن کریم دی بزرگی تے وڈیائی دہاک لاجواب پہلو اہ وے کہ چوداں سو سال پُرانی کتاب ہون دے باوجود، اہدے و پُچ فطرت وُل منسوب ہون والی، کوئی اک گل وی اچھی نہیں ملدی، جتنو نوں کھوج نے غلط ثابت کیتا ہو وے۔ قرآن کریم دیاں بہت ساریاں آیتاں سائنس دیاں نویاں خبراں تے تحقیقاں اُتے مشتمل نیں، تے کئی اُجھیاں کلاں وُل رہنمائی کردیاں نیں، جہڑیاں اُجے تیکر کھوج دی اڈیک و پُچ نیں۔ ایس سلسلے و پُچ قرآن کریم و پُچ بیان کیتے گئے، اُن گنت حوالیاں و پُچوں، صرف کجھ ای تشریح لئی پیش کیتے جان دے نیں۔

تے اُہدیاں نشانیاں و پُچوں اک نشانی اسماناں تے زمین دا پیدا کرنا تے اُہ زندہ مخلوق اے، جہڑی اُہنے اہناں دونوں و پُچ پھیلانی اے۔ تے اُہ جدوں وی چاہے اُہناں نو کھٹیاں کرن دی طاقت رکھدا اے۔

تے اُہ ای (اللہ) اے جتھے تہا لو اک جان و پُچوں پیدا کیتا اے، فیر تہا ڈاک گھرتے اک ٹھکانا اے۔ بے شک اساں نشانیاں کھول کے بیان کیتیاں نیں، اُہناں لوکاں لئی جہڑے سمجھ رکھدے نیں۔

اے لوکو! اپنے اوس رب تھیں ڈرو! جتھے تہا لو اک جان و پُچوں پیدا کیتا اے۔ تے اُہ دے و پُچوں اُہدا سا سچی پیدا کیتا اے، تے اُہناں دونوں و پُچوں بے شمار ذریعہ (مرد تے عورتاں پھیلایاں نیں۔ تے ڈرو! اوس اللہ تھیں،

وَمِنَ الْيَجْتِ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُنَّ فِيْهِمَا مِّنْ دَاٰبِئَةٍ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ اِذَا يَشَآءُ قَدِيْرٌ ۝

التحریری: ۳۰

وَ هُوَ الَّذِيْ اَنْشَاَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّ اٰحَدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَّ مُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّفْقَهُوْنَ ۝

الانعام: ۹۹

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّ اٰحَدَةٍ وَّ خَلَقَ مِنْهَا رُوْحًا وَّ رَجًا ۗ وَ بَشَرًا مِّنْهُمَا رَجًا ۗ لَٰكِنِّيْرًا وَّ نَسَآءٌ ۗ وَ اتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِيْ تَسَآءَلُوْنَ

جہد سے بارے وپچ تئیں اک دوجے کوں سوال کرے
 او۔ تے رشتہ داراں دا ادب لحاظ کرن وپچ خاص طور تے
 اہدے کوں ڈرو! بے شک اللہ تہاڈے اتے نکہبان آ۔
 اہ ای اسے دالند، جہڑا جیویں چاہندا اسے رحمان وپچ
 تہاڈیاں صورتاں بناؤندا اسے۔ کوئی عبادت دے لائق
 نہیں، مگر اہ، اہ غالب حکمت والا لے۔

کیا توں نہیں دیکھیا کہ اللہ نے آسماناں تے زمین
 نووانائی دے تقاضیاں دے مطابق پیدا کیتا اسے؟ اگر اہ
 چاہے تے تہا توں ہلاک کر دیوے تے اک نویں مخلوق لے آئے۔

تے توں پہلاں توں دیکھنا اسے خیال کرنا اسے کہ اہ مضبوطی نال
 گڈے ہوئے نیں، حالانکہ اہ بدلاں دے چلن وانگوں جلدے
 نیں۔ اہ اوس اللہ دی کارگیری اسے جتھے ہر شے نوں مضبوط
 بنایا اسے۔ تے جو کجھ تئیں کردے او۔ اہ اہدے توں
 خوب باخبر اسے۔

اسے لو کہ اگر تئیں دوبارہ اٹھائے جان دے بارے وپچ
 کسے شک وپچ او تے (دیاد رکھو!) یقیناً اسان تہا نو مٹی
 وچوں پیدا کیتا اسے فیر لطفے وچوں فیر جے ہوئے خون وچوں
 فیر گوشت دی بوٹی وچوں جہڑی کجھ مکمل ہوئی اسے تے کجھ
 ناقص۔ تانجے تہاڈے لئی اسیں تہاڈے اتے (حال) ظاہر
 کر دے۔ تے جو کجھ اسیں چاہنے آن رحمان وپچ اک مقرر
 مدت تیکر ٹھہرا دینے آن۔ فیر اسیں تہا نو پچیاں دی شکل وپچ
 گڈھنے آن۔ (فیر اسیں تہاڈی پرورش کرنے آن) تانجے تئیں
 اپنی پوری طاقت دی عمر نوں اپر جاوا اتے تہاڈے وچوں کجھ طبیعی

بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ
 رَقِيبًا

النساء: ۲۰

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ
 يَشَاءُ ۚ لَآ إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ال عمران: ۷۰

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
 بِالْحَقِّ ۚ إِنَّ يَشَاءُ يُهْبِكُمْ ۚ
 يَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ

ابراهيم: ۲۰

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدًا وَهِيَ
 تَمْرٌ مَّرَّ السَّحَابِ ۚ صُغَّرَ اللَّهُ
 الَّذِي آتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ ۚ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا
 تَفْعَلُونَ

النمل: ۸۹

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ
 الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تُرَابٍ
 ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن
 مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ
 لِنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ
 مَا نَشَاءُ إِلَىٰ آجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ
 نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِنَبْلُوَكُمْ
 أَشَدَّ كُفْرًا ۚ وَنُنَكِّمُ مَن يَشَاءُ فِي
 مِثْلِكُمْ مِّن يَرْدٍ إِلَىٰ آرْزَاقِ الْعُمْرِ
 لِيَكْمِلَا يَعْلَمَ مَن بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا ۚ
 وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا

عمر نو پہنچ کے مر جان دے نہیں۔ تے تہاڈے وچوں کجھ اہ نہیں
جہڑے بُدھیے دے اخیر تک چلائے جان دے نہیں، تانجے
اُہ علم رکھن دے بعد بالکل کورے ہو جان۔ تے توں دیکھنا
ایں کہ زمین بالکل بے جان خشک سی، فیر جدا سیس اُہ بے اُتے
پانی اتارنے آں، اُہ خوشی وچ آجاندی لے تے ودھدی پھلدی
اسے تے ہر طرح دیاں سوہنیاں کھیتیاں آگاندی اسے۔

تے اُبنے گھوڑے، پجراں تے گدھے پیدا کیتے نہیں، تانجے تسیں
اُنہاں اُتے سواری کرو تے اُنہاں نال جمال حاصل کر داتے اُہ،
اُہ کجھ پیدا کرے گا، جو کجھ تسیں راجے، نہیں جان دے او۔

بہت ای برکت والا اسے (اُہ خدا) جہدے قبضے وچ
(ساری کائنات دی) بادشاہی اسے۔ تے اُہ اپنے ہر ارادے
نُو پورا کرن اُتے قادر اسے۔

جتنھے موت تے حیاتی نو پیدا کیتا اسے، تانجے اُہ تہا نو
آزمائے کہ تہاڈے وچوں کبڑا اسے، جہڑا عمل دے لحاظ
نال سنبھ تھیں چنگا اسے۔ تے اُہ غالب دتے، بہت بخشندار

۱۔

دتے، جتنھے درجہ بدرجہ ست آسمان بنائے نہیں۔ دتے، توں
رحمان (خدا) دی پیدائش وچ کوئی کسر (رخنہ) نہیں دیکھدا۔
تے توں اپنی نظر نو ایدھر اودھر بھجواں کے چنگی طرح دیکھ لے!
کیا تینو کوئی کسر نظر آؤندی اسے؟

عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَرَّتْ وَ رَبَّتْ وَ
اَنْتَبَتْ مِنْ كُلِّ ذَوْبٍ بِهَيْجٍ ○

الحج: ۶۰

وَ الْعَيْلَ وَ الْيَحَالَ وَ الْحَوْبَرَ لَيَنْزِكُوهَا وَ
رِزْنَةً، وَ يَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ○

التحل: ۹۰

تَبَارَكَ الَّذِي يَدْرِءُ الْمُلْكَ وَ رَوْهَوْ
عَلِ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ○

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَ الْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ
اَيْكُمْ اَحْسَنَ عَمَلًا، وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْعَفْوُ ○

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا مَا
تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمٰنِ مِنْ تَفْوُتٍ ،
فَاجْعِبِ الْبَصَرَ، هَلْ تَرَى مِنْ فُطُوْرٍ ○

المالك: ۲-۴

قرآنی دُعاواں

خدا تعالیٰ تے بندے دے درمیان رشتہ جوڑن تے پکا کرن لئی، دُعا بہت ودھ کے ایہیئت رکھدی اے۔ شروع وچ خُدا افضل بندے نو اپنے وَل رکھدا اے، تے بندہ شکر تے خلوص نال خُدا تعالیٰ وَل جُھکدا اے۔ ایس دے تیجے وچ خُدا اپنے نیڑے آجاندا اے۔ اہ رشتہ دُعا دے ذریعے ترقی کردا تے ودھدا رہندا اے۔ اُہ لوک، جہڑے رُوحوانی تجریاں تے ترقیاں دے بارے وچ علم رکھدے نیں، اُہ اپنے لئے تجربے دی وجہ توں اچھی طرح جاندے نیں کہ اک کمال مومن دُعا دے ذریعے رُوحوانی طاقتاں حاصل کر لیندا اے۔

تے جدوں میرے بندے تیرے کولوں میرے بارے وچ پچھن، داکھ ایس نیڑے آں میں پکارن والے دی پکار دا جواب دینا آں، خُدا اُہ مینو پکاردا اے سوچا ہیدا اے کہ اُہ میرے تھیں قبولیت طلب کرن تے میرے اُتے ایمان لیاؤن، ہو سکدا اے اُہ سدھے براہ دی پیروی کرن۔

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ١٨٧

البقرة: ۱۸۷

تے اُنہاں وچوں کجھ اُہ نیں، جہڑے اُکھدے نیں: ساڈیا ربا! توں ساٹوں ایس دینا وچ وی نیکی عطا کر تے آؤن والی دُنیا (آخرت)، وچ وی نیکی (عطا کر) تے توں ساٹو اُگ دے عذاب تھیں بچا۔

وَمِنْهُمْ مَّن يَّقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ١٨٧

اہناں لمیٰ اک چنگا حصہ اے، اہناں نیک عملوں
دے پاروں، جہڑے اہناں کمائے، تے اللہ
شتابی حساب لین والا اے۔

أُولَٰئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا ۗ وَاللَّهُ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝

البقرة: ۲۰۲-۲۰۳

اللہ کسے جان اُتے اُہدی گنجائش توں ودھ کے بوجھ
نہیں رکھدا، جہڑا نیک عمل اُہ کردی اے، اُہدا بدلا
اُسنو ملے گا، تے جہڑا اُہ گناہ کردی اے، اُہدی سزا
اُسنو ملے گی۔ ساڈیا رتبا! اگر ایسں بھل جائیے یا غلطی
کر جائیے، تے توں ساڈی پکڑ نہ کریں۔ ساڈیا رتبا!
ساڈے اُتے اوویں بوجھ نہ لڈیں، جیویں توں اُہناں اُتے
لڈیا، جہڑے ساٹھو پہلاں سن۔ ساڈیا رتبا! ساڈے اُتے
اُہ بوجھ نہ لڈیں جہدے (اٹھان دی) ساٹھو طاقت نہیں۔
تے توں ساٹھو (ساڈے گناہ) معاف کر دے، تے توں
ساٹھو بخش دے! تے توں (ساڈے اُتے) رحم کر! توں
ای ساڈا مولا ایں۔ سو توں کافراں دے خلاف ساڈی
مدد کر۔

لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا شَيْئًا مِّنْ شَيْءٍ، كَمَا
مَا كَسَبَتْ وَ عَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ .
رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ
أَخْطَاْنَا . رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا أَصْرًا
كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا .
رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ .
وَاعْفُ عَنَّا . وَاعْفُ لَنَا . وَارْحَمْنَا .
أَنْتَ مَوْلَانَا . فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكُفْرِينَ ۝

البقرة: ۲۸۷

بے شک اسماناں تے زمین دی پیدائش تے رات تے
دن دے واری واری آن وپڑ ضرور عقل منداں لمیٰ
نشانیں نہیں۔

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَاجْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي
الْأَلْبَابِ ۝

اُہ جہڑے کھڑے ہوکے تے بیٹھ کے تے اپنے پہلوآں
دے بل تے لے پئے کے اللہ توں یاد کر دے نہیں۔ تے
اسماناں تے زمین دی پیدائش اُتے غور کر دے نہیں تے
آکھدے نہیں؛ ساڈیا رتبا! توں اہ کائنات بے کار پیدا
نہیں کیتی۔ توں پاک ایں، سو توں ساٹھو اُگ دے عذاب
تقیس بچا!

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا
وَ عَلَى جُنُوبِهِمْ . وَيَتَذَكَّرُونَ فِي خَلْقِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ . رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا
بَاطِلًا . سُبْحٰنَكَ قِنَعْنَا عَذَابَ النَّارِ ۝

ساڈیا رہا! بے شک توں جہنوگ وپج داخل کریں گا، سو توں اہنوزیں کر دیں گا۔ تے ظالماں دے کوئی مددگار نہیں ہون گے۔

ساڈیا رہا! بے شک اساں اک پکارن والے دی پکار سنی، اہ ایمان دی خاطر پکار اسی رتے اکھداسی، اپنے رب اُتے ایمان لیاؤ! سو ایس ایمان لے آئے۔ ساڈیا رہا! سو توں ساڈے گناہ ساؤ بخش دے، تے ساڈیاں بدیاں ساتھوں دور کر دے، تے ساؤ موت ایس حالت وپج دے کر ایس نیکاں وپج کئے جائے۔

ساڈیا رہا! توں ساؤ اُہ کجھ دے، جہدا توں اپنے رسولان دی معرفت دین داساڈے نال وعدہ کیتا سی۔ تے توں ساؤ قیامت دے دن بے عورت نہ کر یو! بے شک توں وعدہ خلافی نہیں کرنا ایں۔

سو اُہناں دے رب نے اُہناں دی دعا قبول کر لئی (تے اکھیا)؛ بے شک میں تہاڈے وچوں کسے عمل کرن والے دے عمل نو ضائع نہیں کران گا۔ خواہ اُہ مرد ہووے یا عورت۔ تیسیں اک دوجے وچوں او، سو اُہ جہناں ہجرت کیتی تے اپنے گھراں وچوں کٹھے گئے، تے میرے راہ وپج دیری خاطر، اُہناں نو دکھ دتے گئے، تے اُہناں جنگ کیتی تے اُہ قتل کیتے گئے۔ بے شک میں اُہناں تھیں، اُہناں دیاں برائیاں دور کر دیاں گا۔ تے ایس سبب اُہناں نو اُہناں جنتاں وپج داخل کران گا۔ جہناں دے وچوں دی نڈیاں وگدیاں ہون گیاں۔ اہ اللہ دی طرفوں اک انعام اے۔ تے اللہ کول سبجہ انعاموں توں دھیا انعام اے۔

رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ، وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن أَنْصَارٍ ○

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي بِإِلْحَامَيْنِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا ○ رَبَّنَا قَاغُظْنَا قَاغُظْنَا وَكُفِّرْنَا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مِنَ الْآبْرَارِ ○

رَبَّنَا وَارْتَبْنَا مَا وَعَدْتَنَا عِل رُسُلِكَ وَ لَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ○

فَا مَسَّ جَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُهُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مَّن ذَكَرَ إِذْ أُنْذِرَ بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ، فَالَّذِينَ هَا جَرُّوا وَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَ أُوذُوا فِي سَبِيلِنَا وَ قُتِلُوا أَوْ قُتِلُوا الْكَافِرِينَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَ كَاذِبَاتِهِمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ - تَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَ اللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ○

زبانی یاد کرن لئی قرآن کریم دیاں کجھ سورتاں

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان دتے،
بار بار رحم کرن والا اے -

آکھ، اے کافرو!

میں اُہدی پوجا نہیں کردا، جہدی تئیں پوجا کر دے او۔
تے نہ تئیں راہدی، عبادت کرن والے او، جہدی
میں عبادت کرنا واں -

تے نہ میں پوجا کرن والاں داہدی، جہدی تئیں پوجا کر دے او۔
تے نہ تئیں راہدی، عبادت کرن والے او، جہدی میں عبادت
کرنا واں -

ہاڈے لئی تہاڈا دین اتے میرے لئی میرا دین -

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

قُلْ یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ کُفَرُوْۤا

لَا اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُوْنَ ۝

وَلَا اَنْتُمْ عِبِدُوْۤا مَا اَعْبُدُ ۝

وَلَا اَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ۝

وَلَا اَنْتُمْ عِبِدُوْۤا مَا اَعْبُدُ ۝

لَكُمْ دِیْنُكُمْ وَاِلٰی دِیْنِی ۝

الکفرون: ۱-۷

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان دتے، بار بار
رحم کرن والا اے -

جد اللہ دی مدد تے فتح آوے۔

تے تُوں ویکھیں کہ لوک فوجاں دیاں فوجاں اللہ دے دین
وچ داخل ہو رہے نیں -

سوتوں اپنے رب دی تعریف نال وڈیائی بیان کرتے اُہدی
بخشش طلب کر۔ بیشک اُہ بار بار مہربان ہون والا اے -

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

اِذَا جَآءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحِ ۝

وَرَاٰیۤا النَّاسَ یَسْعُوْنَ فِیۤ دِیْنِ اللّٰهِ
اَفْوَاجًا ۝

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ وَاسْتَغْفِرْهُ ۝ اِنَّهٗ
کَانَ تَوَّابًا ۝

البصر: ۱-۴

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان (تے)، بار بار
رحم کرن والا اے۔

میں (محمد دے)، زمانے نو گواہی دے طور اُتے پیش کرناں۔
بے شک انسان گھٹے دی حالت وچ اے۔

سوائے اُبنوں دے جہڑے ایمان لیاٹے تے اُبنوں نیک
عمل کیتے۔ تے اُبنوں اک دوجے نو مسیح تے قائم رہن دی
تاکید کیتی تے اک دوجے نو صبر کرن دی نصیحت کیتی۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

وَالْعَصْرِ ۝

اِنَّ الْاِنْسَانَ لَکَفِیْ خُسْرٍ ۝

اِلَّا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَ
تَوَّابُوْا بِالْحَقِّ ۝ تَوَّابُوْا بِالصَّبْرِ ۝

العصر : ۱-۴

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان (تے)، بار بار
رحم کرن والا اے۔

توں آکھ، اُہ اللہ اک اے۔ (اکلا اے)۔

اللہ سمجھ تھیں بے نیاز اے۔

نہ اُبنے کسے نو جیسا اے، تے نہ اُہ کسے وچوں جیسا گیا اے۔
تے اُہدی برابری کرن والا ہور کوئی نہیں۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۝

اللّٰهُ الصَّمَدُ ۝

لَمْ یَلِدْهُ وَّلَمْ یُوَدِّدْ ۝

وَلَمْ یَکُنْ لَّهٗ کُفُوًا اَحَدٌ ۝

الاخلاص : ۱-۵

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان (تے)، بار بار
رحم کرن والا اے۔

توں آکھ! میں اوس رب دی پناہ وچ آؤنا وں جہڑا مخلوق
دارب اے۔

ہر اوس چیز دی بُرائی توں جہڑی اُہنے پیدا کیتی۔

تے ہنیرا کرن ولے دی ہر شرارت توں، جدوں اُہ چھا جائے۔

تے اُبنوں دی برائی توں جہڑیاں تعلقات توڑن لئی اُگدھلاں
نُکھولن لئی، پھوکاں مارن والیاں نیں۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْقَلْبِ ۝

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝

وَمِنْ شَرِّ غَاسِقِ اِذَا وَقَبَ ۝

وَمِنْ شَرِّ النَّفّٰثٰتِ فِی الْعُقَدِ ۝

تے حسد کرن والے دی بُرائی توں، جدوں اُہ حسد کردا اے۔

وَمِنْ شَرِّكَاسٍ إِذَا أَحْسَدَ ۝

الفلق: ۱-۶

شروع اللہ دے نام نال، جہڑا نہایت مہربان (تے)، بار بار
رحم کرن والا اے۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

توں اکھ! میں انساناں دے اُوس رب دی پناہ وِچ
آؤنا واں۔

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝

جہڑا انساناں دا حقیقی بادشاہ اے۔

مَلِكِ النَّاسِ ۝

جہڑا انساناں دا معبود اے۔

اِلٰهِ النَّاسِ ۝

وسوسہ ڈالنے والے دی بُرائی توں، تے ہر کن بھرن
والے دی بُرائی توں۔

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَفِیْسِ ۝

جہڑا انساناں دے دِل وِچ وسوسے ڈالدا اے۔

الَّذِیْ یُوسِوِسُ فِیْ صُدُوْرِ النَّاسِ ۝

(خواہ اُہ، جتّاں وِچوں ہووے یاں انساناں وِچوں۔

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

الناس: ۱-۷